

Handreiking

De verbinding Passend onderwijs en zorg voor jeugd

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Introductie	5
Stappenplan en checklist	7
Bouwsteen 1 - Tijdpad	15
<i>Inspiratie</i>	16
<i>Opbrengst</i>	16
<i>Informatie</i>	16
Bouwsteen 2 - Wettelijk kader	19
<i>Inspiratie</i>	20
<i>Mogelijke opbrengsten</i>	20
<i>Informatie</i>	21
Bouwsteen 3 - Proces en strategie	27
<i>Inspiratie</i>	28
<i>Mogelijke opbrengsten</i>	29
<i>Informatie</i>	29
Bouwsteen 4 - Inhoud	41
<i>Inspiratie</i>	42
<i>Mogelijke opbrengsten</i>	43
<i>Informatie</i>	44
Documenten en websites	53
<i>Nuttige documenten</i>	54
<i>Nuttige websites</i>	55
Colofon	57

Voorwoord

PO-Raad, VO-raad en VNG hebben in nauwe afstemming met de twee betrokken ministeries OCW en VWS het initiatief genomen een handreiking te ontwikkelen die zowel gemeenten als schoolbesturen – verenigd in de samenwerkingsverbanden – ondersteunt bij de invoering van passend onderwijs.

De twee grote stelselwijzigingen passend onderwijs en zorg voor jeugd hebben op veel punten raakvlakken. Zij gaan uit van het hanteren van eenzelfde visie op de ondersteuning van jeugdigen en kunnen daardoor elkaar versterken.

Om de inhoudelijke veranderingen op beide terreinen te realiseren en aan elkaar te verbinden hebben de PO-Raad, VO-raad, VNG en de ministeries van VWS en OCW gezamenlijk de ambitie uitgesproken om in de implementatiefase van beide stelselwijzigingen samen te werken.

De handreiking die voor u ligt, is het eerste zichtbare resultaat van deze samenwerking.

Daarnaast biedt deze handreiking handvatten voor uitgangspunten die in het referentiekader zijn geformuleerd over de samenwerking tussen onderwijs en gemeenten.

Concreet biedt de handreiking u inhoudelijke bouwstenen voor het door de samenwerkingsverbanden en gemeenten te voeren op overeenstemming gericht overleg (OOGO) over het ondersteuningsplan passend onderwijs. Daarbij is het van belang de gemeentelijke plannen voor de zorg voor jeugd te betrekken. In de handreiking worden strategie, inhoud en proces onderscheiden.

Omdat de handreiking zich richt op twee doelgroepen, zult u onderwerpen en bouwstenen tegenkomen waar u al bekend mee bent en delen waar u juist meer over wilt weten. De digitale versie van de handreiking (gereed december 2012) maakt het u mogelijk om direct naar de onderdelen te gaan die voor u van belang zijn.

Omdat de Jeugdwet nog in de ontwerpfase is, en ook andere terreinen nog in ontwikkeling zijn, is ervoor gekozen een handreiking te maken die bijgesteld en aangevuld kan worden.

Wij hopen dat de bouwstenen gemeenten en samenwerkingsverbanden stimuleren om de samenwerking gestalte te geven. Met elkaar kunnen we effectiever, sneller en preventiever ondersteuning bieden aan kinderen, ouders en leerkrachten bij het opgroeien, leren, opvoeden en onderwijzen.

We wensen alle betrokkenen veel succes bij het werken aan deze gezamenlijke doelstelling.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Introductie

De invoering van de wet Passend onderwijs en de spoedig daarop volgende decentralisatie van de jeugdzorg creëert nieuwe verhoudingen en nieuwe mogelijkheden voor gemeenten en schoolbesturen om de handen ineen te slaan rond de zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen. Zij kunnen en moeten de komende jaren nog meer samen optrekken dan zij wellicht al deden.

De uitdaging

Waar gaat het om? Met de stelselwijzingen Passend onderwijs en transitie jeugdzorg wordt de verantwoordelijkheid voor hulp aan kinderen en gezinnen die extra ondersteuning nodig hebben, belegd bij schoolbesturen en gemeenten. Schoolbesturen krijgen de opdracht en de middelen om elk kind passend onderwijs te bieden. Gemeenten worden verantwoordelijk voor hulp aan jeugdigen en ouders in gezin, wijk en buurt. Beiden krijgen de opdracht om de speelvelden met elkaar te verbinden en de plannen over en weer af te stemmen. Dat ligt voor de hand omdat de achterliggende gedachte dezelfde is, namelijk effectiever, sneller en preventiever ondersteuning bieden aan kinderen en ouders die hulp nodig hebben bij opgroeien, opvoeding en onderwijs.

Deze handreiking biedt de betrokken partijen concrete bouwstenen voor de stappen die de komende maanden gezet moeten worden. De ambitie is om u te inspireren om onderwijs en zorg voor jeugd zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten. De volgende vragen komen aan de orde:

- Wat komt er de komende maanden en jaren op u af?
- Welke nieuwe mogelijkheden ontstaan er in uw speelveld?
- Welke waardevolle elementen zijn er al en moeten worden behouden?
- Wie zijn uw medespelers?
- Hoe kunt u de samenwerking het beste organiseren?
- Wat pakt u lokaal op en welke zaken kunt u bovenlokaal of regionaal benaderen?
- Wat staat er op de agenda? Waarover moeten de partijen met elkaar in gesprek?
- Wat moet dat gesprek opleveren?
- Waar staat u nu en wat moet er nog gebeuren?
- Wie neemt het initiatief?

Gebruiksaanwijzing

De ontwikkelingen op deze terreinen zijn nog niet ten einde. De komende jaren staat er nog veel te gebeuren. Er staat een aantal zaken op de rol, zoals bijvoorbeeld de transitie van de jeugdzorg en de awbz-begeleiding, die grote impact zullen hebben op het werkveld van onderwijs en jeugd. Daarom is de handreiking digitaal opgezet en zal ze waar nodig geactualiseerd worden. De handreiking is uit de volgende bouwstenen opgebouwd:

Stappenplan en checklist

- Stappenplan en checklist
- Bouwsteen 1: Tijdpad
- Bouwsteen 2: Wettelijke kader
- Bouwsteen 3: Proces & strategie
- Bouwsteen 4: Inhoud
- Documentatie & links

Vertrekpunt is het stappenplan waarin de route voor afstemming en overleg tussen samenwerkingsverbanden en gemeenten wordt uitgezet. Vanuit het stappenplan wordt u doorgeleid naar de diverse bouwstenen en bijbehorende instrumenten. De bouwstenen hebben een eenduidige structuur. We schetsen kort het belang van elke bouwsteen (inspiratie), we geven concreet aan wat elke bouwsteen kan opleveren (opbrengst) en we beschrijven welke kennis en instrumenten daarvoor beschikbaar zijn (informatie). Tevens treft u overzichten aan van beschikbare documenten en relevante websites en links.

Stappenplan en checklist

Stappenplan

Welke stappen moeten er worden gezet op weg naar het op overeenstemming gericht overleg tussen gemeenten en het samenwerkingsverband? Hieronder noemen we de belangrijkste onderdelen van het proces. Daarbij is er geen chronologische volgorde, verschillende stappen vragen in dezelfde tijdspanne inzet van betrokken partijen.

STAP	UITLEG
01	<p>KENNIS EN INFORMATIE OP PEIL</p> <p>Het is belangrijk om goed geïnformeerd te zijn over de belangrijkste elementen van de invoering van Passend onderwijs en de belangrijke mijlpalen in de tijd. Daarnaast is het van belang om op de hoogte te zijn van de belangrijke transitie die spelen binnen het gemeentelijk domein, zoals de transitie van de jeugdzorg, de decentralisatie van de awbz naar de wmo en de Participatiewet. Zijn de betrokken partijen op de hoogte van het doel en de globale inhoud van het ondersteuningsplan en de modelprocedure voor het OOGO over dit plan?</p>
02	<p>HET SPEELVELD IN BEELD</p> <p>De samenwerkingsverbanden voor Passend onderwijs zijn regionaal vastgesteld door de overheid en omvatten meestal meerdere gemeenten. Heeft u het speelveld in beeld? Welke gemeenten vallen er binnen het samenwerkingsverband en zijn er verschillen in regio-indeling voor het primair en voortgezet onderwijs? Wordt er al op regionaal niveau afgestemd en samengewerkt? Hoe is de overlap met de regio-indeling voor de transitie van de jeugdzorg? Zijn er al contacten of zijn er nieuwe spelers? Welke verbinding is er nu al tussen de zorg voor jeugd en het onderwijs waar in de planvorming op aangesloten kan worden?</p>
03	<p>DE BELANGRIJKSTE KENGETALLEN IN ZICHT</p> <p>Maak gebruik van beschikbare gegevens uit lokale onderwijs- en jeugdmonitors, inspectierapporten en landelijke gegevens over Passend onderwijs en jeugdzorg. Het geeft zicht op de huidige stand van zaken en kan sturing geven aan gezamenlijk beleid. Tevens biedt het input voor het opzetten van een gezamenlijke monitor.</p>

STAP	UITLEG
04	<p>DE INHOUDELIJKE AGENDA BEPAALD</p> <p>De uitdaging is om tot een gezamenlijke inhoudelijke agenda te komen, gebaseerd op een gezamenlijke visie op ondersteuning en zorg voor jeugd. Een eerste stap daarin is het kennismaken van elkaars visie op Passend onderwijs en jeugdbeleid en het ambitieniveau. Denk daarbij ook aan de afstemming tussen verschillende beleidsafdelingen binnen één gemeente, het gezamenlijk bepalen van een regionale gemeentelijke visie en de afstemming tussen visie van het samenwerkingsverband op passend onderwijs en het gemeentelijk beleid. De inhoudelijke agenda dient ter voorbereiding van het OOGO en als basis voor de periode erna. Gebruik huidige verbindingen en lopende pilots om kansen te verkennen en opbrengsten te vertalen in beleid.</p>
05	<p>EEN OVERLEGSTRUCTUUR (HER) INGERICHT</p> <p>In de meeste gevallen is er al een overlegstructuur tussen gemeente en schoolbesturen, soms ook regionaal. Het is belangrijk om Passend onderwijs en de aansluiting met het gemeentelijk jeugdbeleid op de agenda te zetten, zowel bestuurlijk als beleidsmatig. Daarnaast vraagt de voorbereiding van het OOGO over passend onderwijs om uitbreiding van de overlegstructuur met nieuwe partners, met een regionale insteek. Binnen gemeenten vraagt het om afstemming tussen beleidsafdelingen (onderwijs, jeugd, leerplicht, onderwijshuisvesting etc). Een aandachtspunt is het betrekken van de provincie, tijdens de overgangperiode tot aan de transitie van jeugdzorg naar de gemeente</p>
06	<p>HET OP OVEREENSTEMMING GERICHT OVERLEG (OOGO) VOORBEREID</p> <p>Belangrijke mijlpaal is het op overeenstemming gericht overleg tussen bestuurders van de samenwerkingsverbanden en burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten. Leidraad is het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Hoe zien deze ondersteuningsplannen er uit en welke thema's moeten in het OOGO besproken worden? Maar ook: wat te doen bij eventuele geschillen. Het OOGO moet zowel ambtelijk als bestuurlijk worden voorbereid. Het vraagt om een regionale aanpak waarbij de afstemming met de lokale uitwerking moet worden geborgd.</p>
07	<p>VERVOLGAFSPRAKEN</p> <p>Het is belangrijk gezamenlijk na te denken hoe de overlegstructuur rondom onderwijs en zorg na het OOGO wordt voortgezet. Ook is het goed om gezamenlijk na te denken over toekomstige transitie's die raken aan Passend onderwijs en zorg voor de jeugd (awbz, Participatiewet). Verder kan een agenda vastgesteld worden voor na het OOGO (die opgepakt kan worden in de LEA of REA) en kunnen (toekomstige) ketenpartners uit welzijn en zorg worden betrokken.</p>

Checklist

Hoe ver bent u met uw samenwerkingsverband of gemeente met de verschillende stappen? Met onderstaande checklist brengt u in kaart hoe de situatie op dit moment is. Waar staat u en wat moet er nog gebeuren?

Toelichting op het scoren

- + voldoende
- onvoldoende
- +/- niet voldoende/niet onvoldoende

STAP	STELLING	SCORE
01	KENNIS EN INFORMATIE OP PEIL	+ +/- -
	De belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de invoering van Passend onderwijs zijn bekend	☐ ☐ ☐
	De belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de transitie van de jeugdzorg zijn bekend	☐ ☐ ☐
	Er is voldoende kennis over de belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de decentralisatie van de awbz naar de wmo en de Participatiewet	☐ ☐ ☐
	De belangrijkste mijlpalen in de tijd met betrekking tot de bovengenoemde trajecten zijn in beeld	☐ ☐ ☐
	De functie en globale inhoud van het ondersteuningsplan is duidelijk	☐ ☐ ☐
	Doel en inhoud van het OOGO over het ondersteuningsplan is bekend (modelprocedure)	☐ ☐ ☐

STAP	STELLING	SCORE
02	HET SPEELVELD IN BEELD	+ +/- -
	Het is bekend welke gemeenten onder het samenwerkingsverband (PO en VO) vallen	☐ ☐ ☐
	Het is duidelijk welke gemeenten er gaan samenwerken binnen de transitie jeugdzorg	☐ ☐ ☐
	Mogelijke verschillen in regio-indeling zijn duidelijk	☐ ☐ ☐
	Er is contact met de samenwerkingsverbanden in aangrenzende regio's	☐ ☐ ☐
	De belangrijkste lokale en regionale ketenpartners zorg en welzijn zijn bekend	☐ ☐ ☐
	De positie en ambitie van de belangrijkste spelers zijn helder	☐ ☐ ☐
	Er zijn formele en informele contacten gelegd tussen de belangrijkste spelers (bestuurlijk, beleidsvoorbereidend en uitvoerend)	☐ ☐ ☐
Er is zicht op de huidige verbinding en afstemming van de onderwijszorgstructuur en de lokale en regionale zorg voor jeugd	☐ ☐ ☐	
03	DE BELANGRIJKSTE KENGETALLEN IN ZICHT	+ +/- -
	De lokale en regionale kengetallen mbt Passend onderwijs (thuiszitters, onderwijskwaliteit, toewijzing extra ondersteuning, leerlingenvervoer etc.) zijn bekend	☐ ☐ ☐
	De relevante kengetallen met betrekking tot de jeugd(zorg) zijn bekend	☐ ☐ ☐
	Er is zicht op de financiële situatie van het samenwerkingsverband (verevening)	☐ ☐ ☐
	Er is zicht op de financiële mogelijkheden van de gemeente(n)	☐ ☐ ☐
	Het is bekend of er financiële middelen van de provincie beschikbaar zijn mbt jeugdhulp en onderwijs	☐ ☐ ☐

STAP	STELLING	SCORE
04	DE INHOUDELIJKE AGENDA BEPAALD	+ +/ - -
	De ambitie en visie van het samenwerkingsverband op Passend onderwijs en jeugdbeleid zijn bekend	☐ ☐ ☐
	De ambitie en visie van de gemeente(n) op Passend onderwijs en jeugdbeleid zijn bekend.	☐ ☐ ☐
	De huidige verbindingen tussen onderwijs en zorg van jeugd zijn geëvalueerd t.b.v. gewenste beleidsontwikkeling	☐ ☐ ☐
	Het samenwerkingsverband en de gemeenten werken aan een gezamenlijke agenda.	☐ ☐ ☐
	Er is hiervoor een beleidsvoorbereidende werkgroep of stuurgroep ingericht (regionaal)	☐ ☐ ☐
	Het is duidelijk welke agendapunten lokaal en welke regionaal opgepakt moeten worden.	☐ ☐ ☐
	Het is duidelijk welke projecten en experimenten er binnen de regio lopen over de verbinding onderwijs en zorg voor jeugd en op welke wijze de opbrengsten bijdragen aan de gezamenlijke agenda	☐ ☐ ☐
Mogelijke meningsverschillen tussen partners zijn al voor het OOGO in kaart gebracht en waar mogelijk geslecht	☐ ☐ ☐	
05	EEN OVERLEGSTRUCTUUR (HER)INGERICHT	+ +/ - -
	Binnen de gemeente(n) is afstemming tussen verschillende beleidsafdelingen.	☐ ☐ ☐
	Binnen de gemeente(n) is een coördinator/aanspreekpunt aanwezig.	☐ ☐ ☐
	Tussen de gemeenten in het samenwerkingsverband vindt afstemming plaats over de overlegstructuur	☐ ☐ ☐
	De coördinator(en) van het samenwerkingsverband en de gemeenten hebben contact met elkaar	☐ ☐ ☐
	Op lokaal niveau is een overlegstructuur ter voorbereiding op het OOGO (inhoudelijk en bestuurlijk). Bijv. een werkgroep of LEA	☐ ☐ ☐
	Op regionaal niveau is een overlegstructuur ter voorbereiding op het OOGO (inhoudelijk en bestuurlijk). Bijv. een regionaal platform of stuurgroep of REA	☐ ☐ ☐
	De verbinding met overleg op provinciaal niveau is gelegd (voor afstemming met transitie jeugdzorg)	☐ ☐ ☐
Mogelijke meningsverschillen tussen partners zijn al voor het OOGO in kaart gebracht en waar mogelijk geslecht	☐ ☐ ☐	

STAP	STELLING	SCORE
06	HET OOGO VOORBEREID	+ +/- -
	De onderwerpen die besproken worden in het OOGO zijn bekend	☐ ☐ ☐
	De procedure over het OOGO is vastgesteld door alle gemeenten en het samenwerkingsverband	☐ ☐ ☐
	Er zijn afspraken gemaakt over het eventueel mandateren van een kerngemeente door andere gemeenten	☐ ☐ ☐
	Het bestuurlijk overleg en besluitvorming zijn voorbereid en in de tijd gezet	☐ ☐ ☐
	Eventuele verschillende meningen van gemeenten zijn bekend	☐ ☐ ☐
	Er zijn afspraken gemaakt over de looptijd van het ondersteuningsplan	☐ ☐ ☐
07	VERVOLGAFSPRAKEN	+ +/- -
	Er zijn afspraken gemaakt over de manier waarop de uitkomsten uit het OOGO worden gecommuniceerd naar de verschillende betrokkenen en stakeholders	☐ ☐ ☐
	Er zijn afspraken over wie de regie houdt op de vervolgaafspraken	☐ ☐ ☐
	Er is nagedacht over hoe de overlegstructuur rondom onderwijs en zorg na het OOGO wordt voortgezet	☐ ☐ ☐
	Er zijn aandachtspunten geformuleerd voor toekomstige transities die nauw samenhangen met passend onderwijs en zorg voor de jeugd (decentralisatie awbz, jeugdhulp, Participatiewet)	☐ ☐ ☐
	Er zijn afspraken over de doorgaande lijn tussen voorschoolse periode-po-vo en mbo	☐ ☐ ☐
	Er is een agenda of werkplan vastgesteld voor de periode na het OOGO	☐ ☐ ☐
07	Er is afstemming tussen de OOGO's over de ondersteuningsplannen PO en VO	☐ ☐ ☐
	Het samenwerkingsverband en de gemeenten zijn op de hoogte van de geschillenregeling van het OOGO	☐ ☐ ☐

Tips

Trekt u op basis van de checklist de conclusie dat er nog extra actie nodig is? Hiernaast geven we per stap een aantal suggesties en verwijzen we naar aanvullende informatie in deze handreiking.

AANDACHTSPUNT	TIPS	ZIE BOUWSTEEN
<p>Kennis en informatie op peil</p> <p>01</p>	<p>Organiseer informatiebijeenkomsten. Maak gebruik van bestaande websites, nieuwsbrieven, toolboxes. Zorg voor een gelijk kennisniveau.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>
<p>Het speelveld in beeld</p> <p>02</p>	<p>Leer elkaar kennen. Investeer in (in)formele contacten. Organiseer werkbezoeken. Communiceer helder over elkaars rollen en verantwoordelijkheden.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>
<p>De belangrijkste kengetallen in zicht</p> <p>03</p>	<p>Maak gebruik van bestaande lokale en regionale monitors en landelijke gegevens. Denk ook na over belangrijke indicatoren voor het volgen van het proces.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>
<p>De inhoudelijke agenda bepaald</p> <p>04</p>	<p>Formuleer een gezamenlijke visie. Gebruik dit steeds als vertrekpunt bij bestuurlijke en inhoudelijke keuzes. Deel concepten en werkwijzen.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>
<p>Een overlegstructuur (her) ingericht</p> <p>05</p>	<p>Zorg voor een effectieve overlegstructuur met korte lijnen. Maak gebruik van bestaande structuren maar schrap overbodig overleg. Schaal waar nodig op naar regionaal niveau.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>
<p>Het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) voorbereid</p> <p>06</p>	<p>Raak op tijd in gesprek over het ondersteuningsplan. Hou rekening met lokale en regionale aandachtspunten. Investeer in bestuurlijke moed, inspanning en draagvlak.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>
<p>Vervolgafspraken</p> <p>07</p>	<p>Zorg voor een toekomstbestendige aanpak om de verbinding tussen Passend onderwijs en zorg voor jeugd optimaal vorm te geven.</p>	<p>Tijdpad</p> <p>Wettelijk kader</p> <p>Proces en strategie</p> <p>Inhoud</p> <p>Documenten</p>

Bouwsteen 1

Tijdpad

Bouwsteen 1

Tijdpad

Inspiratie

Scholen en schoolbesturen zijn druk bezig met de voorbereiding van Passend onderwijs. Zo worden er regionale samenwerkingsverbanden ingericht als rechtspersoon en wordt een ondersteuningsplan voorbereid. Gemeenten bereiden zich voor op grote transities, zoals de decentralisatie van de jeugdzorg, de decentralisatie van de awbz-begeleiding naar de WMO en de Participatiewet. Vanzelfsprekend gaat daar binnen de eigen organisaties veel tijd en energie in zitten en is er de neiging om zich terug te trekken om eerst het eigen “huiswerk” af te maken.

Tegelijkertijd weten we dat passend onderwijs voor alle leerlingen alleen mogelijk is door een effectieve inzet van en samenwerking met gemeenten en ketenpartners in zorg en welzijn. Ook omgekeerd kunnen gemeenten geen sluitende aanpak voor jeugdhulp mogelijk maken zonder inzet van het onderwijs. Een goede samenwerking en afstemming is nodig om ervoor te zorgen dat alle middelen en mogelijkheden optimaal worden benut. De tijd is daarom rijp om de verbinding te leggen tussen de invoering van Passend onderwijs en de gemeentelijke transities.

Opbrengst

De verschillende transities kennen een verschillende invoeringsperiode en bovendien is er nog onzekerheid over het definitieve tijdpad. Desondanks zijn er zeker ook momenten te benutten om verbindingen tot stand te brengen.

Waar raken de ontwikkelingen elkaar in de tijd? Wat zijn belangrijke mijlpalen en wanneer kan men, ook vooruitlopend op nieuwe wetgeving al gezamenlijk optrekken en verbindingen leggen?

Informatie

In bijgevoegde tijdslijn staan de belangrijkste mijlpalen voor de invoering van Passend onderwijs en de decentralisatie van de jeugdzorg, ingezoomd op de afstemming tussen samenwerkingsverbanden en gemeenten en de weg naar het OOGO. Vanzelfsprekend kent de implementatie van Passend onderwijs veel meer facetten. Voor het totale implementatietraject zijn afzonderlijke plannings beschikbaar.

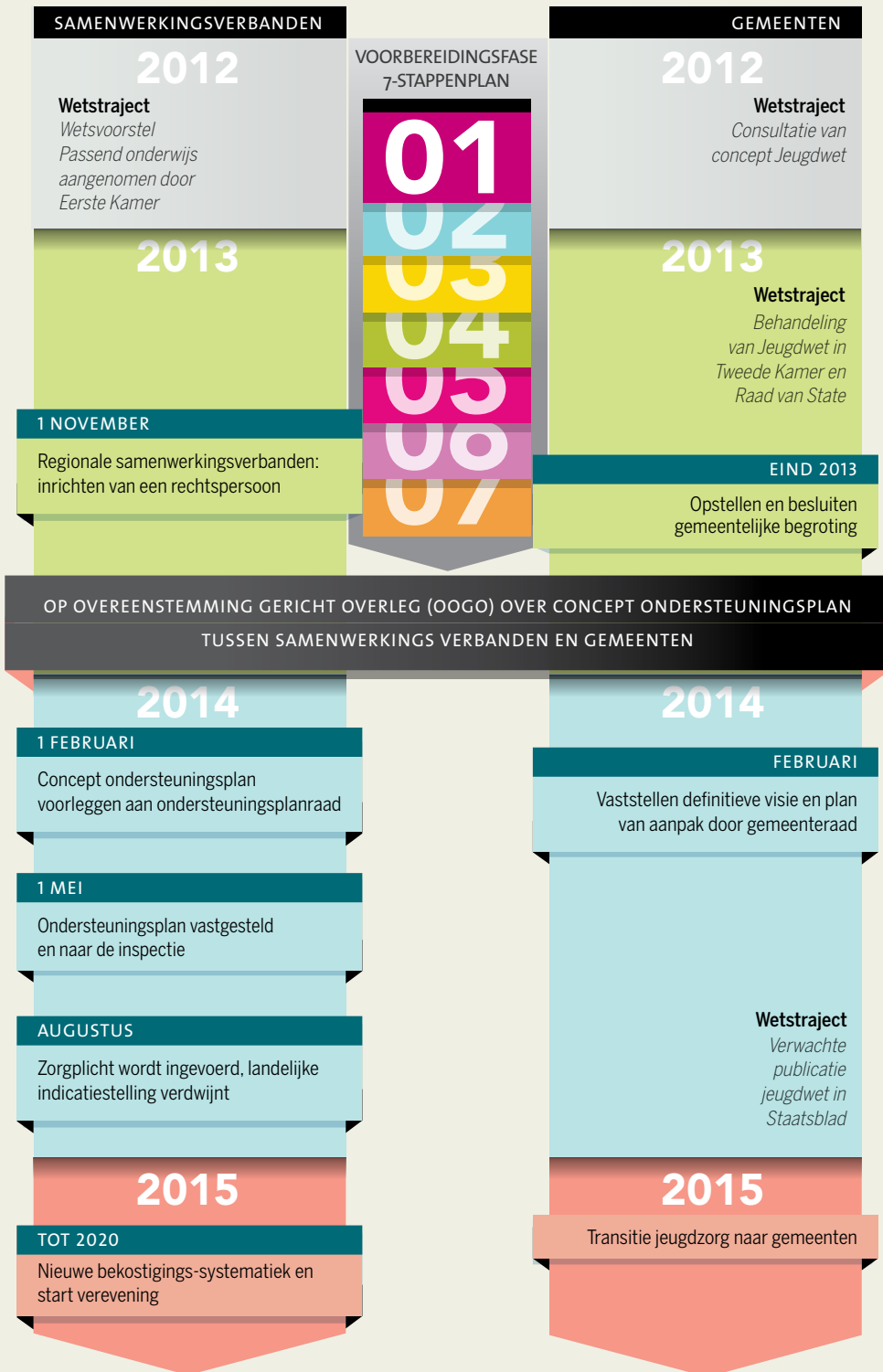
Voor volledige tijdpaden invoering Passend onderwijs, en de transitie van de jeugdzorg:

- Planningskader invoering Passend onderwijs, PO Raad
- Tijdpad invoering Passend onderwijs, VO-raad
- Spoorboekje transitie jeugdzorg, dromen zijn doelen met deadlines, Transitiebureau Jeugd

Belangrijke mijlpalen

Invoering Passend Onderwijs (Samenwerkingsverbanden/schoolbesturen) en Jeugdwet (Gemeenten)

Bouwsteen 2

Wettelijk kader

Bouwsteen 2

Wettelijk kader

Deze bouwsteen biedt inspiratie, mogelijke opbrengsten en relevante informatie over de wettelijke kaders rond Passend onderwijs en de zorg voor jeugd.

Inspiratie

De spiegelwetgeving met betrekking tot Passend onderwijs en de concept-Jeugdwet biedt een kader om de ondersteuning van jeugdigen in en buiten scholen nu echt integraal aan te pakken, dicht bij hun belangrijkste leefdomeinen. In beide wetten zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot wederzijdse afstemming tussen schoolbesturen / samenwerkingsverbanden en gemeenten omtrent het onderwijsondersteuningsplan enerzijds en het gemeentelijke plan voor de jeugdhulp (Visienotitie en plan van aanpak) anderzijds.

Daarmee ontstaat een nieuwe, horizontale bestuurlijke verhouding tussen gemeenten en schoolbesturen en worden zij samen verantwoordelijk voor een sluitend aanbod aan ondersteuning en hulp voor jeugdigen en hun ouders/gezinnen. Hiermee liggen er goede kansen voor een integrale aanpak en ontschotting van onderwijs-, opvoed- en opgroeihulp. De koers verschuift daarbij naar snel en thuisnabij bieden van passende ondersteuning, versterking van de eigen kracht en integrale ondersteuning door onderwijs en jeugdhulp, waarbij de ondersteuningsbehoeften van kind/ouders leidend zijn. De route voor de inzet van ondersteuning wordt helder en efficiënt, budgetten gaan meer naar preventieve ondersteuning, en versterking van de primaire leefmilieus (gezin en school). Monitoring wordt gericht op opbrengsten voor kind/gezin en financieringsstromen worden geharmoniseerd en gebundeld.

Mogelijke opbrengsten

Voor gemeenten

- Er ontstaat een sluitende structuur voor ondersteuning van jeugdigen en gezinnen rond school, thuis en het vrijetijd domein;
- Door de school als vind- en actieplaats te benutten kan de jeugdhulp vroegtijdig, zo licht mogelijk en doelmatig worden ingezet;
- Door de taken op het gebied van preventie, signaleren, beoordelen, arrangeren/toewijzen en hulp bieden van het onderwijs en die onder verantwoordelijkheid van gemeenten te koppelen ontstaat integrale en afgestemde ondersteuning/hulp voor jeugdigen en gezinnen;
- Hiermee kunnen schoolverzuim, voortijdige schooluitval en thuiszittersproblematiek verminderd worden;
- Ook kan de problematiek bij jeugdigen en gezinnen tijdiger en doeltreffender worden aangepakt;
- Daarmee kunnen de kosten van zwaardere jeugdhulp teruggedrongen worden;
- De verantwoordingsplicht kan verschuiven van 'urenschrijven' naar resultaten boeken, waarmee de bureaucratie afneemt;

- Voor de uitvoering van de gemeentelijke taken op basis van de concept-Jeugdwet (en nu al de Wet op de Jeugdzorg) kan de gemeente niet zonder het onderwijs, dat op dit terrein ook al heel veel doet (denk aan preventie, signalering, bieden van extra ondersteuning);
- De samenwerking met schoolbesturen/samenwerkingsverbanden en hulpinstellingen wordt versterkt, door het meer gericht zijn op een gezamenlijk belang (met specifieke verantwoordelijkheden).

Voor schoolbesturen / samenwerkingsverbanden:

- Door de vroegtijdige en laagdrempelige inzet van jeugdhulp voor kind en/of ouders kan voor meer leerlingen een passende plek in het regulier onderwijs geboden worden;
- Daarmee hoeven minder leerlingen gebruik te maken van kostbare specialistische voorzieningen;
- Leerkrachten worden door de jeugdhulp gesteund in hun omgang met leerlingen (en ouders) met specifieke ondersteuningsbehoeften;
- Door de inzet van gespecialiseerde jeugdhulp kan de afstroom naar onderwijs op een lager niveau en de uitstroom naar het (voortgezet) speciaal onderwijs worden beperkt;
- Met de vroegtijdige inzet van jeugdhulp kunnen schoolverzuim, voortijdige schooluitval en thuiszitters verminderd worden.

Informatie

Wetgeving Passend Onderwijs

Doel van de Wet Passend onderwijs is dat voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs wordt gerealiseerd. Het wetsvoorstel heeft betrekking op het stelsel van voorzieningen voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het funderend onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs. De Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet educatie en beroepsonderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Wet op het onderwijstoezicht worden hiertoe gewijzigd. De wijzigingen hebben betrekking op de organisatie van de voorzieningen voor extra ondersteuning van leerlingen en de financiering daarvan.

Nieuwe bewegingen

Het Referentiekader Passend onderwijs van de sectorraden stelt dat de wet drie bewegingen op gang wil brengen.

Primair wordt beoogd een beweging in gang te zetten van curatieve naar meer preventieve ondersteuning. Binnen het nieuwe stelsel van passend onderwijs is het streven om via preventie en kwaliteitsverbetering de uitstroom van leerlingen naar bovenschoolse voorzieningen te reduceren. Mogelijke besparingen komen ten goede aan uitbouw en verdere versterking van de onderwijssteuning op scholen. Op deze manier profiteren meer kinderen van goede ondersteuning. Dit vraagt om een nieuwe benadering om de expertise van het (voortgezet) speciaal onderwijs en jeugdzorg school- en thuisnabij in te zetten.

Indicatiestelling op basis van slagboomdiagnostiek maakt plaats voor handelingsgerichte diagnostiek. Binnen het nieuwe stelsel staat de onderwijssteuningsvraag centraal: *wat* heeft dit kind *in deze situatie* nodig, *hoe* gaan we dat organiseren en arrangeren, *wie* hebben we daarvoor nodig en *hoeveel* kost het? Dit vereist een flexibele inzet van expertise

en voorzieningen die nu deel uitmaken van bijvoorbeeld speciaal basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voorzieningen voor jeugdzorg en opvoedondersteuning. De derde beweging is de ontwikkeling van sectoraal naar intersectoraal en integraal denken en werken. Preventieve ondersteuning beperkt zich niet tot de school. Opvoed- en opgroei-ondersteuning moet integraal onderdeel zijn van het totale zorg- en ondersteuningssysteem rond de school en het gezin. Ook de handelingsgerichte diagnostiek heeft een integraal karakter. Intersectoraal werken bevordert een goede begeleiding van kwetsbare kinderen in de overgang tussen onderwijssectoren (vve-po-vo-mbo). Schoolbesturen maken afspraken hoe zij een effectieve overgang van leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben, bevorderen. De continuïteit in de onderwijsloopbaan moet daarbij worden geborgd.

Zorgplicht

Er wordt een zorgplicht ingevoerd voor de bevoegde gezagsorganen voor leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte. De wet schrijft voor dat elke school een onderwijsondersteuningsprofiel maakt, dat een beeld geeft van de mogelijkheden en voorzieningen die een school heeft om te voorzien in de verschillende onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen. De zorgplicht van het schoolbestuur brengt met zich mee dat voor jeugdigen die niet terecht kunnen op de school waar zij zich hebben aangemeld, die school wel de verplichting heeft om binnen het samenwerkingsverband een andere school te vinden. Schoolbesturen in het primair- en voortgezet onderwijs worden daarom verplicht om samenwerkingsverbanden te vormen, waarvan ook het speciaal onderwijs deel uitmaakt. De REC's worden daarmee afgeschaft.

De ondersteuningsmiddelen voor het regulier en speciaal onderwijs worden gebudgetteerd en worden verdeeld door het samenwerkingsverband, dat zelf de criteria voor toewijzing daarvan vaststelt. De landelijke indicatiecriteria voor het speciaal onderwijs vervallen daarmee.

Ondersteuningsplan

De schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband maken met elkaar een ondersteuningsplan. Dat plan laat zien welk niveau van ondersteuning afzonderlijke scholen bieden, hoe de middelen voor extra ondersteuning zijn verdeeld en aangewend, hoe men ondersteuning toewijst, hoe de verwijzing naar speciaal onderwijs gaat en hoe men ouders informeert over het hele proces. De samenwerkingsverbanden worden verplicht om dit plan in op overeenstemming gericht overleg (OOGO) te bespreken met de gemeente(n).

Het samenwerkingsverband maakt afspraken over de wijze waarop voor alle leerlingen een passende plek in het onderwijs kan worden gerealiseerd. De afspraken moeten worden vastgelegd in het onderwijsondersteuningsplan. In het kader van Passend onderwijs moet het onderwijsondersteuningsplan, zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs, de volgende punten omvatten. De eerste 8 punten worden genoemd in het wettelijk kader; de laatste 4 vloeien voort uit de afspraken uit het referentiekader.

1. De wijze waarop voor elke leerling met een ondersteuningsvraag zo veel mogelijk Passend onderwijs kan worden gerealiseerd. De ondersteuningsprofielen van alle scholen (regulier en speciaal) die deelnemen aan het samenwerkingsverband zijn hier onderdeel van;
2. De afspraken (procedure en criteria) die de bevoegde gezagsorganen hebben gemaakt over de verdeling, besteding en toewijzing van ondersteuningsmiddelen en ondersteuningsvoorzieningen aan de scholen, met inachtneming van de Wgbh/cz;

3. de beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning behoeven en de daarmee samenhangende bekostiging;
4. De procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband en op scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, de procedure en het beleid met betrekking tot de terugplaatsing of overplaatsing naar het basisonderwijs van leerlingen van scholen voor speciaal onderwijs en speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor wie de periode waarop de toelaatbaarheidsverklaring is verstreken;
5. De manier waarop ouders worden geïnformeerd over de wijze waarop de ondersteuning voor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte in het samenwerkingsverband is ingericht;
6. De wijze van samenwerking en afstemming met de (landelijke) voorziening(en) voor cluster 1 en 2;
7. De procedure en het beleid over terug- en overplaatsing van leerlingen bij wie de toelaatbaarheidsverklaring is verstreken;
8. De afspraken over de basisondersteuning;
9. De wijze waarop wordt vastgesteld wat het aandeel van de onderscheiden scholen is in de overdracht van de bekostiging voor materiële instandhouding in specifieke situaties;
10. De wijze waarop wordt vastgesteld wat het aandeel van de onderscheiden scholen is in de overdracht van de bekostiging van personeelskosten in specifieke situaties;
11. De wijze waarop in samenwerking met ketenpartners de multidisciplinaire beoordeling en integrale indicering en aanpak vorm krijgen op schoolniveau en op het niveau van het samenwerkingsverband;
12. De afspraken tussen en binnen swv PO en VO omtrent een effectieve overdracht van leerlingen naar een andere sector, school of opleiding.

Het onderwijsondersteuningsplan wordt ten minste eens per vier jaar opgesteld en is voor belanghebbende partijen in te zien.

Bron: Referentiekader passend onderwijs van de sectorraden.

Belangrijkste implicatie voor gemeenten van de wetgeving passend onderwijs is dat samenwerkingsverbanden verplicht worden om over het ondersteuningsplan op overeenstemming gericht overleg te voeren met de gemeente(n) binnen het verband. De Wet Passend onderwijs geeft in de verplichte onderdelen van het ondersteuningsplan geen expliciete punten aan die betrekking hebben op de samenhang met lokale voorzieningen voor ondersteuning en hulp aan jeugdigen en hun gezinnen. In de Memorie van Toelichting wordt echter wel gezegd dat het logisch is dat er niet alleen afstemming plaatsvindt over het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband, maar dat er ook overleg plaatsvindt over de plannen die de gemeente heeft voor de jeugdhulp, over de manieren waarop bijvoorbeeld zorgtoewijzing plaatsvindt voor een jeugdige en het gezin en over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Ook op het niveau van individuele casussen is er een plicht tot afstemming tussen onderwijs en gemeentelijke zorginstellingen.

Achtergrond is dat de gemeente verantwoordelijk is voor het toezicht op de naleving van de leerplicht en de RMC-functie, het leerlingenvervoer, de onderwijshuisvesting en in de nabije toekomst naar verwachting ook voor andere zaken die nauw samenhangen met passend onderwijs, zoals de functie 'begeleiding' uit de AWBZ (in de WMO), de jeugdzorg (in de Jeugdwet) en de gecombineerde regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt (in de Participatiewet).

Voor de volledige wetstekst en Memorie van Toelichting zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs>

Concept-Jeugdwet

De concept- Jeugdwet, zoals die voorlag voor internetconsultatie, zou in 2015 moeten ingaan, en voorziet in een decentralisatie van alle ondersteuning, hulp en zorg voor jeugd en ouders naar gemeenten, zowel bestuurlijk als financieel. Gemeenten zijn hierdoor beter in staat om integraal beleid te ontwikkelen en maatwerk te bieden, afgestemd op de lokale situatie en uitgaand van de mogelijkheden en de behoeften van de individuele jeugdigen en hun ouders. Door de verantwoordelijkheid voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat, voor preventie, voor vroegsignalering tot en met de (zware) gespecialiseerde zorg en de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering bij gemeenten te leggen, wordt het makkelijker verbindingen te maken tussen zorg, onderwijs, werk en inkomen, welzijn, sport en veiligheid.

De concept-Jeugdwet legt alle verantwoordelijkheid voor jeugdhulp, inclusief die voor de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en de jeugdreclassering, bij de ruim vierhonderd gemeenten in Nederland. De vernieuwing betekent ook de opheffing van het bestaande Bureau Jeugdzorg als toegangspoort tot zorg. De gemeente voert op grond van de nieuwe wet een samenhangend beleid dat eens in de vier jaar is vastgelegd in een plan. Dat plan beschrijft onder meer de visie van de gemeente, de uitvoering van het beleid, waaronder regels over de toekenning van individuele voorzieningen, de wijze van beoordeling en de afweging van een toekenning, de beoogde uitkomsten, de kwaliteitseisen en de medezeggenschap van kinderen en opvoeders bij de uitvoering van jeugdhulp.

In het gemeentelijke plan voor de jeugdhulp, kindbescherming en jeugdreclassering dient (volgens de concept-Jeugdwet) in ieder geval te worden aangegeven:

- a. wat de gemeentelijke visie en doelstellingen zijn voor jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering;
  - b. hoe het samenhangende beleid betreffende jeugdhulp, de uitvoering van de kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering zal worden uitgevoerd en welke acties in de door het plan bestreken periode zullen worden ondernomen;
  - c. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;
  - d. welke kwaliteitseisen aan de jeugdhulp zullen worden gesteld, hoe samengewerkt wordt met andere kwaliteitseisenstellende instanties, en hoe toezicht en handhaving ter zake zal worden geregeld;
  - e. hoe wordt gewaarborgd dat de jeugdhulpaanbieder voldoet aan de eisen inzake de hoedanigheid en de verantwoordelijkheidstoedeling gesteld krachtens artikel 4.1.2, tweede lid.
  - f. op welke wijze wordt gewaarborgd dat de jeugdhulpaanbieder, de gecertificeerde instellingen en de gemeente zorg dragen voor een effectieve en laagdrempelige afhandeling van klachten inzake jeugdhulpaanbieders;
  - g. welke eisen voor de medezeggenschap van jeugdigen, hun ouders en pleegouders zullen gelden voor jeugdhulpaanbieders die een onderneming in stand houden in de zin van artikel 1, eerste lid, onderdeel c, van de Wet op de ondernemingsraden, waarin in de regel meer dan tien personen werkzaam zijn;
  - h. op welke wijze wordt voorzien in de vertrouwenspersoon bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder i, en welke taken en bevoegdheden deze vertrouwenspersoon krijgt;
  - i. welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om voor degene aan wie jeugdhulp wordt verleend, keuzevrijheid te bieden met betrekking tot de activiteiten van die jeugdhulp en rekening te houden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders;
  - j. op welke wijze de gemeenteraad en het college zich hebben vergewist van de behoeften van kleine doelgroepen.
-

Jeugdhulp is dan: ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en hun ouders bij het voorkomen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen, psycho-sociale problemen of gedragsproblemen van de jeugdige of opvoedingsproblemen.

Het gemeentelijke plan moet volgens de nieuwe wet aangeven hoe de gemeente het opvoedkundig klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang versterkt, een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van de verschillende vormen van jeugdhulp laagdrempelig en herkenbaar in stand houdt, advies geeft over het bepalen en inzetten van gewenste zorg en per telefoon jeugdigen adviseert over voorgelegde vragen. Bovendien moet een gemeente aangeven hoe ze beperkingen in zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van jeugdigen compenseert om ze toch in staat te stellen volwaardig deel te nemen aan de maatschappij.

Ook het terrein van jeugdbescherming en jeugdreclassering is in de toekomst een verantwoordelijkheid van gemeenten. Dat houdt in dat een gemeente een verzoek kan indienen bij de Raad voor de kindbescherming, als de gemeente tot het oordeel komt dat een maatregel met betrekking tot het gezag over de minderjarige is te overwegen. Een gecertificeerde organisatie voor jeugdbescherming neemt de uitvoering van een door de kinderrechter uitgesproken maatregel op zich. Gemeenten houden daarnaast een meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling in stand evenals een Verwijsindex.

In de concept-Jeugdwet wordt ook gewezen op de verantwoordelijkheid van gemeenten en schoolbesturen om de individuele ondersteuning aan een kind of gezin af te stemmen met andere voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en werk en inkomen.

De belangrijkste implicatie van de concept-Jeugdwet voor het onderwijs is dat de gemeente op overeenstemming gericht overleg (OOGO) dient te voeren met de samenwerkingsverbanden in het primair- en voortgezet onderwijs. Het gemeentelijke Jeugdhulpplan (Visie-notitie en Plan van aanpak) kan pas worden vastgesteld door de gemeenteraad nadat dat OOGO heeft plaatsgevonden. De VNG heeft bezwaren van bestuurlijke en juridische aard tegen de artikelen in het concept-wetsontwerp die hierover gaan, maar zegt ook dat gemeenten alle bereidheid hebben om in het OOGO afspraken te maken met het onderwijs.

Het OOGO is vooral van belang voor afstemming van de via de gemeenten toegankelijke jeugdhulp met de ondersteuning die het onderwijs biedt in het kader van passend onderwijs en afspraken om een één gezin, één plan-aanpak te kunnen realiseren.

Voor de volledige wetstekst en Memorie van Toelichting zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdzorg/nieuw-stelsel-zorg-voor-de-jeugd>

Overige voorgenomen wetgeving met betrekking tot Jeugd

Naast de wetgeving Passend onderwijs en de concept-Jeugdwet zijn er nog twee voor Jeugd belangrijke aanpassingen voor wetgeving voorgesteld in het vorige Kabinet en overgenomen in het Regeerakkoord Rutte 2. Dat zijn:

- de functie 'begeleiding' vanuit de AWBZ decentraliseren naar gemeenten (via de WMO);
- het samenvoegen en decentraliseren naar gemeenten van een viertal wetten voor de onderkant van de arbeidsmarkt in de Participatiewet.

Begeleiding uit de AWBZ naar gemeenten

De extramurale AWBZ-functie 'Begeleiding' wordt gedecentraliseerd naar gemeenten. Het doel van 'begeleiding' is het bevorderen, het behoud of het compenseren van zelfredzaamheid van burgers met een beperking. Dit is inclusief het vervoer dat aan de begeleidingsactiviteiten is verbonden. Gemeenten worden ook verantwoordelijk voor het kortdurend verblijf (bijvoorbeeld logeervoorzieningen voor kinderen met een verstandelijke beperking). De begeleiding die wordt gegeven aan mensen die intramuraal in een instelling verblijven en die aan zogeheten verblijfs-geïndiceerden die extramuraal wonen, zouden in dat voorstel in de AWBZ blijven

Onder de functie 'begeleiding' gaat een veelvoud aan activiteiten schuil. Binnen begeleiding wordt onderscheid gemaakt tussen 'begeleiding individueel' (bijv. woonbegeleiding of thuisbegeleiding) en 'begeleiding groep' (bijv. dagbesteding). Onder de doelgroep die nu begeleiding ontvangt in de AWBZ vallen ook jeugdigen met een fysieke -, verstandelijke- of een psychische of psychiatrische beperking.

Een deel van die begeleiding vindt plaats in het onderwijs, via een PGB of in natura. Meestal betreft dit kinderen in een cluster 3-school, in mindere mate in een cluster 4-school en in nog mindere mate kinderen met een cluster 3-indicatie en LGF in het regulier onderwijs.

Het CIZ indiceert nu nog voor deze begeleiding. Gemeenten organiseren straks de toegang tot die begeleiding.

Ook dit wetsvoorstel sluit aan bij de visie van het kabinet dat zorg en ondersteuning dicht bij de burgers, via gemeenten, georganiseerd moet worden.

Participatiewet

Wat eerder bekend was onder de noemer wetgeving Werken naar Vermogen is in het Regeerakkoord van het nieuwe kabinet-Rutte opgenomen onder de titel "Participatiewet", in te voeren op 1 januari 2014. Het betreft een integrale regeling voor de gehele onderkant van de arbeidsmarkt. De Wet Werk en Bijstand, de Wajong, de Wet Sociale Werkvoorziening en de Wet Investeren in Jongeren (inmiddels per 1/1/2012 afgeschaft) worden samengevoegd tot één nieuwe Participatiewet, waarin meedoen naar vermogen het uitgangspunt blijft. Het kabinet ontwerpt een quotumregeling voor het in dienst nemen van arbeidsgehandicapten door grotere werkgevers. Naarmate het aantal plaatsen in de sociale werkvoorziening afneemt, neemt het aantal reguliere plaatsen voor arbeidsgehandicapten toe.

Belangrijkste doelen ervan zijn: het realiseren van een hogere participatiegraad, emancipatie van specifieke doelgroepen en het realiseren van bezuinigingen. De Participatiewet moet het voor werkgevers aantrekkelijker maken om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen, waarmee voor hen de kans op werk groter moet worden. Jonggehandicapten die gedeeltelijk kunnen werken, moeten dan ondersteuning krijgen van gemeenten.

Jonggehandicapten die volledig en blijvend arbeidsongeschikt zijn, blijven onder de Wajong vallen.

Ook gemeenten blijven in de geest van deze voorgenomen wetgeving bezig om zo veel mogelijk mensen aan het werk te krijgen en met regionale samenwerking op de arbeidsmarkt. De VNG is daarom gestart met een Bestuurlijk ondersteuningsprogramma Werken aan werk.

Bouwsteen 3

Proces en strategie

Bouwsteen 3

Proces en strategie

Waar gaat het om in deze bouwsteen? Samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en gemeenten hebben elkaar nodig. Zij kunnen gezamenlijk meer tot stand brengen dan alleen. Mits er sprake is van een gezamenlijke missie, mits de rolverdeling helder is, mits er een efficiënte en effectieve overlegstructuur is ingericht en mits men de vinger aan de pols en elkaar aan de afspraken houdt.

De wet Passend onderwijs zet in op intensivering van het partnerschap tussen gemeenten en schoolbesturen, onder meer met een verplichting om Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) te voeren over het ondersteuningsplan. Maar het OOGO en ook het definitieve ondersteuningsplan dienen vooral gezien te worden als de uitkomsten van een proces van nadere kennismaking, afstemming, overleg en afspraken maken. Dat proces en de bijbehorende strategie komen in deze bouwsteen aan bod.

Inspiratie

De invoering van de wet Passend onderwijs en de spoedig daarop volgende decentralisatie van de jeugdzorg creëert nieuwe verhoudingen en nieuwe mogelijkheden voor gemeenten en schoolbesturen om de handen ineen te slaan rond de zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen. Zij kunnen en moeten de komende jaren samen op pad. In de (concept) wetteksten worden de richting en enkele verplichtingen aangegeven. Maar met de juiste strategie op zak is er veel meer mogelijk. Uitgangspunten zijn:

- Overbruggen, verbinden en verdiepen: partijen zijn mogelijk geneigd om zich in eerste instantie op hun core business te richten, dat wil zeggen onderwijs op de vorming en inrichting van samenwerkingsverbanden en gemeenten op consequenties van de naderende transitie. Tegelijkertijd realiseert men zich dat gezamenlijk optrekken wenselijk en noodzakelijk is. Dat betekent dat partijen elkaar moeten opzoeken, dat cultuur- en faseverschillen overbrugd moeten worden, dat inhoudelijke en organisatorische verbanden moeten worden aangegaan en dat de bestaande samenwerking verbreed en verdiept moet worden;
- Op tijd beginnen: eerst het eigen huis op orde is een voor de hand liggend startpunt. Maar ook de samenwerking begint vandaag. De klok loopt, het tijdpad voor de komende jaren is bepaald. Het is zaak de voorbereidingstijd die nu nog rest van het begin af aan goed te benutten en voldoende rust en ruimte in het traject in te bouwen om elkaar te leren kennen, de benodigde informatie te verzamelen en te analyseren, mogelijkheden af te tasten en doelen te bepalen.

- Van wat moet naar wat kan: de wettelijke verplichtingen voor samenwerking over en weer bieden een goed startpunt. Gemeenten en schoolbesturen worden met de spiegelwetgeving in nieuwe verhoudingen als gelijkwaardige partners ten opzichte van elkaar gepositioneerd. Dat biedt een goede basis om de gezamenlijke agenda en ambities de komende jaren verder uit te bouwen en vorm te geven.
- Voortbouwen op wat er al is: vanzelfsprekend. In veel gevallen hebben schoolbesturen en gemeenten elkaar al weten te vinden, bijvoorbeeld in het kader van de lokale en regionale educatieve agenda (LEA, REA). De afgelopen jaren heeft het thema zorg voor de jeugd daar een steeds prominentere plek gekregen en in een aantal regio's zijn jeugdvoorzieningen en zorgpartners ook al bij dat overleg aangeschoven, bijvoorbeeld in het kader van voortijdige schoolverlaten en/of de lokale en regionale educatieve agenda (LEA, REA).

Mogelijke opbrengsten

De ambitie is om voor schoolbesturen en gemeenten handvatten te bieden voor een effectieve en efficiënte samenwerking. Scholen hebben te maken met een veelheid aan maatschappelijke ontwikkelingen die dagelijks met leerlingen en ouders de school binnenkomen. De gemeente is, als meest nabije overheid, bij uitstek de partij die grip heeft op die omgeving en zorg kan dragen voor een sluitende keten van voorzieningen. Een goede samenwerking tussen beiden bevordert de kansen voor kinderen en jongeren bij het opgroeien, ondersteuning van ouders bij het opvoeden en Passend onderwijs voor elk kind.

Waarom investeren in proces en strategie? Omdat dat onder meer de volgende opbrengsten kan opleveren:

- U krijgt zicht op het speelveld en leert uw medespelers (beter) kennen;
- U bouwt mee aan de samenwerkingsagenda van gemeenten en schoolbesturen;
- U richt een overlegstructuur in die past bij uw ambities en mogelijkheden;
- U formuleert visie en doelen en bepaalt hoe u de voortgang en resultaten wilt volgen.

Informatie

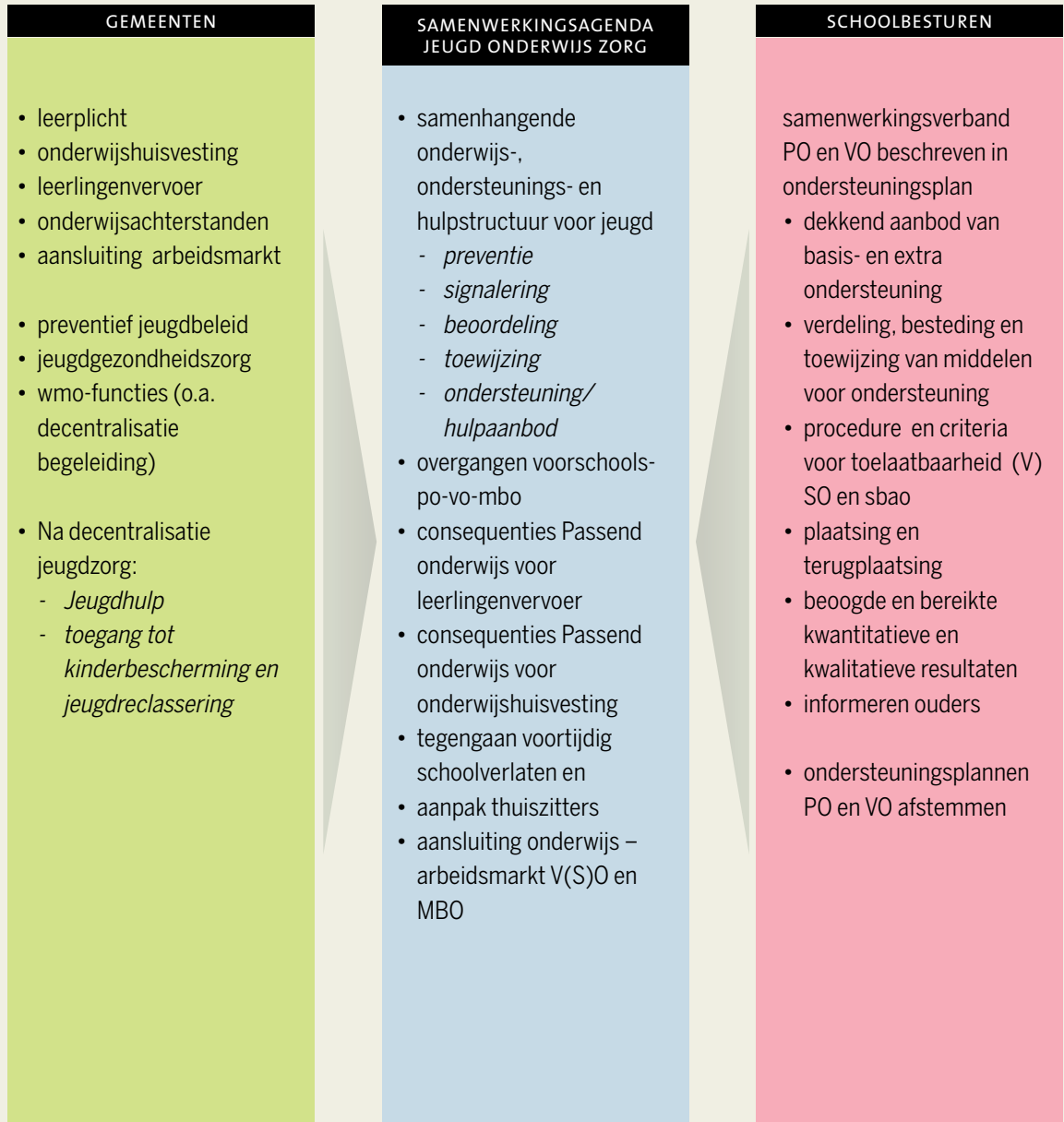
De informatie die in deze bouwsteen aan de orde komt, is als volgt ingedeeld:

1. Samenwerkingsagenda;
2. Speelveld & spelers;
3. Rolverdeling;
4. Overlegstructuur;
5. Streefniveaus;
6. Resultaten in beeld.

De samenwerkingsagenda

Met de invoering van Passend onderwijs en de decentralisatie van de jeugdzorg worden schoolbesturen en gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor de afstemming tussen onderwijsondersteuning en zorg voor kinderen en jongeren. Naast duidelijk onderscheiden eigen verantwoordelijkheden hebben de partners een gezamenlijk belang en een gezamenlijke verantwoordelijkheid: het zorgen voor samenhang tussen onderwijsondersteuning in de school en jeugd- en welzijnsvoorzieningen, opvoedings- en opgroei-ondersteuning en jeugdhulp buiten de school. Maar ook in bredere zin, bijvoorbeeld ten aanzien van onderwerpen als voor- en vroegschoolse educatie, voortijdig schoolverlaten en de overgang onderwijs-arbeidsmarkt zijn ze voor een optimale opbrengst op elkaar aangewezen.

3-kolommenschema Passend onderwijs en zorg voor jeugd

Van een gezamenlijke missie ...

De essentie van een gezamenlijke missie is dat gemeenten, scholen, zorginstellingen en overige partners de krachten bundelen, onder één noemer brengen en elkaar versterken in plaats van elkaar beconcurreren. Oftewel opereren vanuit één gezamenlijke, sectoroverschrijdende visie waarin het kind en de jongere en hun ouders/gezin centraal staan. Op hoofdlijnen betekent dat dat de partijen zich gezamenlijk inspannen om kinderen een goede start te bieden, overdracht en overgangen goed te regelen, problemen en uitval zoveel mogelijk te voorkomen en daar waar nodig adequate ondersteuning te bieden in en rond de scholen en in en rond het gezin.

... naar een gezamenlijke agenda

In het 3-kolommenschema zijn de thema's, waarop gemeenten en schoolbesturen elkaar (kunnen) treffen, samengevat. De thema's zijn onderverdeeld in drie categorieën om duidelijk te maken welke thema's primair bij één van beide partners liggen en welke thema's op het snijvlak van beide partners liggen. Ook wanneer de wetgeving de primaire uitvoeringstaak bij één partij legt, ligt het thema vaak op het snijvlak en hebben partijen elkaar nadrukkelijk nodig bij de uitvoering. Aan de linkerkant van het schema treft u de verantwoordelijkheden van gemeenten aan, rechts die van de schoolbesturen. De middenkolom bevat de samenwerkingsagenda, dat wil zeggen de onderwerpen waarop de beide partijen elkaar treffen. De invulling van de agenda is maatwerk en evolueert. Afhankelijk van de omstandigheden en de ontwikkelingen in de regio zullen bepaalde agendapunten prioriteit krijgen en in de loop der tijd zullen agendapunten worden toegevoegd of geschrapt. De agenda wordt in onderling overleg opgesteld, beide partijen kunnen onderwerpen agenderen.

Bespreekpunten voor het OOGO

De samenwerkingsagenda wordt in belangrijke mate bepaald door het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband (of de voorlopers daarvan in conceptvorm) en de consequenties daarvan voor het gemeentelijk beleid en omgekeerd door (de voornemens voor) het gemeentelijk beleid en de impact daarvan op de plannen van de samenwerkingsverbanden. In het instrument *Bespreekpunten* zijn beide zaken op onderwerp gerangschikt.

ONDERDELEN ONDERSTEUNINGSPLAN	MOGELIJKE BESPREEKPUNTEN VANUIT GEMEENTELIJK BELEID
<p>De manier waarop een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen scholen wordt georganiseerd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Is er een dekkend onderwijsaanbod? Zijn er thuiszitters? Is er veel grensverkeer? • Welke hulp in en om de school is gewenst? (jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk etc.) • Hoe kan het preventieve aanbod in gemeente/wijk verbonden worden met de basisondersteuning in scholen? • Hoe kan de beoordeling van signalen door onderwijs en jeugdhulp integraal/multidisciplinair aangepakt worden? • Hoe is de aansluiting tussen de ondersteuningsstructuur in de school en de lichte en zware zorg voor jeugd? • Welke ondersteuningsarrangementen/tussenvoorzieningen zijn er beschikbaar voor lichte hulp? • Hoe wordt de doorgaande lijn voorschools-PO-VO-MBO gewaarborgd? • Wat zijn de verwachte consequenties voor onderwijshuisvesting (ook tussenvoorzieningen)? • Wat zijn de verwachte consequenties voor leerlingenvervoer? • Hoe wordt de aansluiting tussen het v(s)o en de onderkant van de arbeidsmarkt versterkt?
<p>Procedure en criteria over verdeling, besteding en toewijzing van middelen voor extra ondersteuning. Afspraken over overdracht van middelen naar SBAO en SO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Welke middelen kunnen worden ingezet voor basisondersteuning/preventieve zorg in en om de school? (bijvoorbeeld jeugdgezondheidszorg) • Welke middelen kunnen worden ingezet voor lichte hulp en ondersteuning? (bijv. schoolmaatschappelijk werk) • Zijn er middelen voor projecten en experimenten met betrekking tot afstemming onderwijs en jeugdhulp?
<p>Procedure en criteria voor de plaatsing van leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs. Procedure en beleid voor terugplaatsing en overplaatsing naar basisonderwijs en voortgezet onderwijs.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de gevolgen van deze procedures? Zijn er thuiszitters? • Welke koppeling is er met procedures voor toewijzen van opvoed- en opgroei-ondersteuning • Hoe wordt afgestemd met het toewijzen van lichte en zwaardere jeugdhulp? • Hoe kan een integrale toewijzing van ondersteuning en hulp worden georganiseerd?
<p>Beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de beoogde kwalitatieve en kwantitatieve resultaten (bijvoorbeeld m.b.t. thuiszitters, voortijdig schoolverlaters, startkwalificaties, instroom in de Wajong etc) • Wat zijn beoogde kwalitatieve en kwantitatieve resultaten m.b.t. zorg voor jeugd? • Welke lokale en regionale kengetallen zijn beschikbaar? • Wat zijn streefcijfers?
<p>De manier waarop ouders worden geïnformeerd over de voorzieningen voor extra ondersteuning in het samenwerkingsverband.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kan de informatievoorziening worden afgestemd met de gemeentelijke voorzieningen (CJG, WMO-loket, enz.)? • Welke afspraken worden gemaakt om op casusniveau de verplichte afstemming vorm te geven tussen onderwijs en zorginstellingen en hoe worden ouders hierbij betrokken? • Hoe maken onderwijs en zorg- en welzijnspartners de behoeften van jeugdigen en ouders leidend?

Speelveld en spelers

Vanaf 2013 werken schoolbesturen samen in 75 samenwerkingsverbanden po en 75 samenwerkingsverbanden vo. De komende jaren, vermoedelijk in de periode 2013-2016, krijgen gemeenten er veel verantwoordelijkheden bij door de voorgenomen decentralisatie van jeugdzorg, extramurale begeleiding AWBZ en de participatiewet. Deze wijzigingen zijn relevant voor Passend onderwijs, omdat doelgroepen deels overlappen. Schoolbesturen en gemeenten zullen elkaar door deze stelselwijzigingen dus nog vaker tegenkomen. De grenzen van samenwerkingsverbanden sluiten over het algemeen aan op gemeentegrenzen. Gemeenten moeten dus met twee partijen in hun regio (één voor het po en één voor het vo) afspraken maken over de afstemming tussen onderwijs, jeugdzorg en andere taken. Omgekeerd hebben samenwerkingsverbanden in hun werkgebied meestal met meerdere gemeenten te maken. Dat betekent dat gemeenten ook met elkaar, bovenlokaal, zullen moeten samenwerken.

Wie zitten er aan tafel?

Gemeenten en schoolbesturen zijn de bestuurlijk verantwoordelijke partners. Als het om uitvoering gaat, komen de zorgaanbieders in de regio in beeld en in de periode voorafgaand aan de decentralisatie van de jeugdzorg spelen provincies een belangrijke rol. De samenstelling van het gezelschap zal afhankelijk van het niveau en de agenda variëren. Van de kant van gemeenten kunnen wethouders, ambtenaren en raadsleden aanschuiven, vanuit onderwijs zijn dat schoolbestuurders, directeuren en coördinatoren van samenwerkingsverbanden en mogelijk ook schoolleiders en bovenschools management. Ook ketenpartners zorg en welzijn zullen afhankelijk van de situatie op bestuurlijk, management of uitvoerend niveau vertegenwoordigd zijn. Buiten het directe kader van Passend onderwijs, maar wel in overlap met de thema's van het OOGO treffen gemeenten ook het middelbaar beroepsonderwijs.

Rolverdeling

Alle schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs zijn aangesloten bij een samenwerkingsverband. Zij maken afspraken over de manier waarop alle leerlingen in het samenwerkingsverband zo goed mogelijk ondersteuning kunnen krijgen. Deze afspraken worden vastgelegd in het ondersteuningsplan. Samenwerkingsverbanden en gemeenten zijn verplicht om op overeenstemminggericht overleg te voeren over het concept ondersteuningsplan voordat het naar de inspectie wordt gestuurd. De rollen zijn min of meer gelijk van gewicht. Zowel gemeenten als schoolbesturen hebben de verplichting om met elkaar om de tafel te gaan. Dat is nieuw. Nieuw in die zin dat het bestuurlijk partnerschap van gemeenten en schoolbesturen sterker wordt aangezet. Zij worden beschouwd als gelijkwaardige partners die elk vanuit hun eigen bevoegdheden de horizontale samenwerking aangaan en over en weer verantwoording dienen af te leggen over de inspanningen die zij zich getroosten om aan de gezamenlijke koers bij te dragen. De nieuwe verhoudingen vragen van alle betrokken partijen om bezinning op de eigen rol, mogelijkheden en capaciteiten. Gemeenten, schoolbesturen/samenwerkingsverbanden en zorgaanbieders zullen positie voor zichzelf en ten opzichte van elkaar moeten bepalen, zowel bestuurlijk als in de uitvoering. Door in de beginfase van de samenwerking duidelijkheid te verkrijgen over ieders positie, worden misverstanden en verkeerde verwachtingen over wie de kar trekt voorkomen. Het gaat er daarbij om dat partijen zich niet tegenover elkaar verschansen, maar juist de dialoog en gezamenlijke verantwoordelijkheid zoeken.

Pionieren

De partijen hebben een behoorlijke mate van vrijheid om de samenwerking lokaal en regionaal naar eigen inzicht in te vullen. In een aantal regio's is men daar al voortvarend mee aan de slag gegaan. Vooruitlopend op de implementatie van de stelselwijzigingen kunnen schoolbesturen en gemeenten proefdraaien om Passend onderwijs en zorg voor jeugd zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen¹.

Wie neemt het initiatief en wie volgt?

Het ligt voor de hand dat het onderwijs het voortouw neemt als het gaat om Passend onderwijs. Dat kan betekenen dat vertegenwoordigers van de schoolbesturen het initiatief nemen om partijen te identificeren en spelers bij elkaar te brengen. Als het gaat om jeugd ligt de regie bij gemeenten. Als het gaat om capaciteit hebben grote spelers veelal meer personele armslag en expertise in huis dan kleine schoolbesturen en gemeenten. Maar dat betekent niet dat de rollen per vanzelfsprekend verdeeld zijn. De ervaringen van voorlopers wijzen uit dat ook individuele motivatie en capaciteiten en historisch gegroeide relaties van grote invloed kunnen zijn op de rolverdeling. Ook blijkt dat de verschillende fasen van initiatief, bouwen en consolideren verschillende vaardigheden vragen. Waar het vooral om gaat is dat er transparant afspraken worden gemaakt over wie wat doet en dat de daarvoor aangewezen personen het vertrouwen genieten van de betrokken partners.

Overlegstructuur

Voor overleg over Passend onderwijs en de transitie jeugdzorg zijn gemeenten en schoolbesturen verplicht om OOGO te voeren. Inmiddels biedt de Lokale Educatieve Agenda (LEA) een breder kader voor overleg tussen gemeenten en schoolbesturen, dat wil zeggen een kader dat verder reikt dan de verplichte agendapunten. Gezien de schaalgrootte van de samenwerkingsverbanden ligt het voor de hand dat het overleg voor bepaalde onderdelen wordt opgeschaald naar regionaal niveau en een Regionale Educatieve Agenda (REA). We lichten deze begrippen hieronder kort toe.

OOGO

Het op overeenstemming gericht overleg (OOGO), dateert van eind vorige eeuw en komt voort uit het zogenaamde Schevenings Akkoord waarin de onderwijskoepels, VNG en het ministerie van OCW een aantal richtinggevende uitspraken deden over de onderlinge bestuurlijke verhoudingen. De decentralisaties van onderwijshuisvesting en onderwijsachterstandenbeleid die in de jaren daarop werden doorgevoerd, bepaalden de agenda. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om met de schoolbesturen die actief zijn op hun grondgebied overleg te voeren over deze thema's, voordat de gemeenteraad besluiten neemt. In het OOGO, zoals dat in de wet Passend onderwijs naar voren wordt gebracht, wordt het partnerschap van gemeenten en onderwijs sterker aangezet. De samenwerking moet nadrukkelijk van twee kanten komen. Beiden partijen worden dan ook verplicht om met elkaar overleg te voeren. Het OOGO is formeel gezien een eenmalige gebeurtenis (minstens één keer in de vier jaar), namelijk het moment waarop burgemeester en wethouders van de gemeenten met het samenwerkingsverband overleg voeren over het ondersteuningsplan. In werkelijkheid gaat daar vanzelfsprekend een langduriger proces van samenwerking en overleg aan vooraf en dient het OOGO gezien te als het sluitstuk daarvan.

¹ Daartoe is het initiatief 'Onderwijs en zorg voor jeugd verbonden' ingezet door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (zie www.passendonderwijs.nl). Ook kunnen gemeenten in overleg met de provincie al experimenteren met decentralisatie van jeugdzorgtaken. Dat gebeurt ook al in een aantal provincies.

LEA

De Lokale Educatieve Agenda (LEA) is in 2006 geïntroduceerd om het lokale onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven na de wetwijzigingen in het onderwijsachterstandenbeleid in 2006. De rijksoverheid voegde toen een aantal thema's aan de agenda toe waarover verplicht overleg moet worden gevoerd, namelijk voor- en vroegschoolse educatie, doorlopende leerlijnen en het tegengaan van segregatie. Sindsdien is de LEA uitgegroeid tot een lokale onderhandelingsstafel waar politieke, bestuurlijke en uitvoerende partijen en organisaties elkaar ontmoeten en afspraken maken. Inmiddels heeft 9 van de 10 gemeenten een LEA. Naast de verplichte onderwerpen komen daar bijvoorbeeld ook de gevolgen van krimp, brede scholen en kindcentra en welzijnsbeleid aan de orde. De afgelopen jaren is de aandacht voor de afstemming over jeugd, onderwijs en zorg sterk toegenomen. Inmiddels agendeert meer dan driekwart van de gemeenten thema's als preventief jeugdbeleid, Centra voor Jeugd en Gezin, Zorg- en adviesteams en Passend onderwijs voor het overleg met schoolbesturen. Met de invoering van de Wet Passend onderwijs en de nieuwe Jeugdwet wordt dit onderwerpen nu ook formeel aan die agenda toegevoegd.

Van LEA naar REA

Het speelveld van Passend onderwijs vraagt nadrukkelijk om opschaling van de LEA naar regionaal niveau. Samenwerkingsverbanden moeten veelal met meerdere gemeenten zaken doen. Naast het verplichte regionale overleg over de aanpak en registratie van voortijdig schoolverlaters (RMC-functie), voert de meerderheid van de gemeenten (60%) ook nu al in gezamenlijk verband regionaal overleg met schoolbesturen over onderwijs- en jeugdbeleid. Passend onderwijs is daar het belangrijkste thema. Andere belangrijke regionale gespreksonderwerpen zijn de zorg in het voortgezet onderwijs en de relatie daarvan met jeugdvoorzieningen en de aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt.

Lokaal, bovenlokaal of regionaal?

De afbakening van de regio is een aandachtspunt. De schaal van samenwerkingsverbanden, RMC-regio's, GGD-regio's en provincies is zelden eenduidig en grenzen overlappen. Daarnaast is het ondanks de schaalvergroting nog steeds niet mogelijk om binnen ieder samenwerkingsverband een dekkend onderwijscontinuüm te realiseren. Sommige specialistische voorzieningen hebben een dusdanig specifieke doelgroep dat zij enerzijds een groter voedingsgebied kunnen 'bedienen', maar dat anderzijds ook nodig hebben om de kwaliteit van hun aanbod te kunnen garanderen. Hetzelfde geldt overigens ook voor sommige vormen van jeugdhulp. Daarvoor is regionale afstemming gewenst en nodig. Regionaal moet worden afgestemd welke speciale voorzieningen er nodig zijn, wat de omvang is van de populatie en hoe in de regio de voorzieningen zo goed mogelijk kunnen worden gespreid, zodat er voldoende plaatsen beschikbaar zijn en de bereikbaarheid zo optimaal mogelijk is met behoud van kwaliteit.

Een belangrijk aandachtspunt is het feit dat het onderwijsaanbod in het ene samenwerkingsverband van invloed is op de "buur" samenwerkingsverbanden. Een specifiek onderwijs- of ondersteuningsaanbod kan immers leerlingen uit andere samenwerkingsverbanden aantrekken. Iedere verandering in onderwijsaanbod heeft invloed op leerlingstromen en daarmee consequenties voor bekostiging van onderwijsondersteuning en leerlingenvoer. Bovendien zal er steeds meer worden gestreefd naar een flexibelere inrichting van de ondersteuningsstructuur. Samenwerking tussen regulier onderwijs en speciaal onderwijs zal leiden

tot meer maatwerk in de vorm van arrangementen. Ook deze ontwikkelingen hebben invloed op de leerlingstromen in de regio.

Modelprocedure

Samenwerkingsverbanden en gemeenten spreken gezamenlijk af hoe zij het overleg willen vorm geven. De VNG en de sectorraden formuleren samen een modelprocedure voor het OOGO inclusief een voorziening voor het beslechten van geschillen.

In de Wet Passend Onderwijs is een verplichting opgenomen voor het samenwerkingsverband en de gemeenten om te komen tot een procedure voor het op overeenstemming gerichte overleg. Ook schrijft de wet het instellen van een geschillencommissie voor. Dit laatste voor het geval men niet tot overeenstemming kan komen over de inhoud van het ondersteuningsplan. Het OOGO dient op overeenstemming te zijn gericht en moet leiden tot goede afstemming en samenwerking. Maar als partijen niet tot overeenstemming komen, kan een partij zijn gelijk trachten te realiseren via geschilbeslechting. De wetgever wijst er op dat het OOGO wordt gevoerd door twee bestuurlijk verantwoordelijke partijen en er sprake is van een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. Hiermee wordt het eigen bestuurlijk domein van de gesprekspartners benadrukt, maar lijkt het doorbreken daarvan toegestaan door overeenstemming afdwingbaar te maken. Met de toevoeging dat de sectororganisaties en de VNG zelf in de regeling mogen voorzien, laat de wetgever de uitwerking van de geschillenregeling over aan partijen. De sectororganisaties en de VNG hebben de Stichting Onderwijsgeschillen² de opdracht gegeven om een modelprocedure te maken met aansluitend daarop een landelijke geschillencommissie. Het is voor samenwerkingsverbanden en gemeenten niet verplicht om gebruik te maken van de modelprocedure en de landelijke ingestelde geschillencommissie. Het model en de geschillencommissie zijn bedoeld als dienstverlening richting de samenwerkingsverbanden en de gemeenten.

Hoe gaan de procedure en de geschillencommissie eruit zien?

Passend onderwijs leidt tot aanzienlijke veranderingen. Oude samenwerkingsverbanden worden opgeheven en nieuwe dienen te worden opgericht. Geldstromen verminderen deels en verschuiven van scholen en bevoegde gezagen naar de nieuwe samenwerkingsverbanden. Door decentralisatie van de (jeugd)zorg verandert de rol van de gemeenten. De sectorraden en de VNG hebben tegen deze dynamische achtergrond, geconcludeerd dat het Model Procedure OOGO daarom behoort te voorzien in de mogelijkheid dat het geschil **inhoudelijk wordt beoordeeld en afgedaan**, maar dat de partijen in geschil zelf bepalen of zij voor dat instrument kiezen.³

Zij vinden het raadzaam dat OOGO-partijen naast de inhoudelijke toetsing, ook over de mogelijkheid beschikken dat zij aan de Geschillencommissie een **advies** kunnen vragen hoe zij het overleg kunnen vervolgen. Om inhoud te geven aan de door de wetgever bepleite eigen verantwoordelijkheid is het daarnaast passend dat een partij een **bindend advies** kan vragen, zodat deze, weliswaar door een marginale toetsing, een oordeel verkrijgt over het geschil.

De landelijke geschillencommissie zal bemand worden door een onafhankelijke voorzitter, en een gelijke vertegenwoordig vanuit de VNG enerzijds en de sectorraden anderzijds.

² Stichting Onderwijsgeschillen bundelt de diverse geschillencommissies die op grond van de wet en/of de cao's verplicht zijn voor onderwijsinstellingen. Bundeling van expertise, professionaliteit en efficiënt werken zijn belangrijke uitgangspunten voor Onderwijsgeschillen.

³ conform artikel 6 van het Model Procedure OOGO.

Verder informatie over de Modelprocedure en landelijke geschillencommissie is te vinden op de websites van de onderwijsraden en de VNG.⁴

<h1 style="font-size: 48px; margin: 0;">1</h1> <p style="font-weight: bold; margin: 0;">VERBINDEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vertegenwoordigers van gemeente en schoolbesturen kennen elkaar en weten elkaar te vinden Er is overleg gevoerd over de werkwijze voor het op overeenstemming gericht overleg Het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband is besproken
<h1 style="font-size: 48px; margin: 0;">2</h1> <p style="font-weight: bold; margin: 0;">VERBREDEDEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten werken samen in de regio voor de transitie van de jeugdzorg Er is regionaal overleg gevoerd tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden PO en VO De thema's van Passend onderwijs die om regionale samenwerking vragen zijn regionaal besproken
<h1 style="font-size: 48px; margin: 0;">3</h1> <p style="font-weight: bold; margin: 0;">VERDIEPEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> Er ligt een integrale lokale visie en agenda op ondersteuning van jeugdigen door onderwijs en gemeentelijke partijen Er ligt een integrale regionale visie en agenda op ondersteuning van jeugdigen door onderwijs en jeugdhulp Er is een vaste overlegstructuur met bestuurlijk gemandateerde vertegenwoordigers van de partijen en op uitvoerend niveau één of meer werkgroepen met duidelijk omschreven opdracht

Streefniveaus in de samenwerking

Er zijn grote verschillen in de uitgangssituatie in de regionale samenwerkingsverbanden voor wat betreft de samenwerkingsrelatie met gemeenten. In veel gevallen kan worden voortgebouwd op reeds bestaande samenwerking tussen schoolbesturen en gemeenten, zoals in de lokale educatieve agenda (LEA) of de RMC-regio. In de meeste regio's is samenwerking op de schaal van het samenwerkingsverband echter nieuw. Naast een lokale educatieve agenda is er tevens een regionaal overleg nodig, met meerdere gemeenten. In een aantal samenwerkingsverbanden moet dit regionale overleg met gemeenten nog helemaal worden opgebouwd. We hebben daarom verschillende streefniveaus onderscheiden voor de samenwerkingsagenda, afhankelijk van de uitgangssituatie en de ambitie van de betrokken partijen.

Resultaten in beeld

Samenwerking kost tijd en energie. Wil men gemotiveerd blijven dan moeten inspanningen op relatief korte termijn zichtbare resultaten opleveren, in termen van concrete meerwaarde voor kinderen en jongeren. Het is handig om die meerwaarde vooraf in duidelijke bewoordingen te formuleren. Dat geeft focus en richting en de mogelijkheid om de vinger aan de pols te houden. Het is van belang dat de partijen weten of ze op koers liggen: of het proces goed verloopt en of de uiteindelijke opbrengsten behaald worden. Op die manier kan tijdig worden bijgestuurd en kan achteraf inzichtelijk worden gemaakt of de aanpak heeft geholpen.

Proces en output

We onderscheiden procesdoelen en outputindicatoren. De partners kunnen uit hun gezamenlijke missie procesdoelen afleiden. Die fungeren als ijkpunten waaraan de aanpak getoetst kan worden. Visie en ambities dienen vertaald te worden in concrete meetbare outputindicatoren.

Van belang in dit verband is dat de verantwoordingssystematiek drastisch wijzigt; niet meer gericht op aantallen verrichtingen, maar op de output voor jongeren/ouders.

Voorbeelden van procesdoelen

- ieder kind in beeld;
  - preventie als startpunt;
  - vroegtijdig signaleren van ondersteuningsbehoeften;
  - vindplaats is werkplaats;
  - laagdrempelige en eenvoudig toegankelijke hulp;
  - versterken van eigen kracht van jeugdigen en ouders;
  - één gezin, één plan (en één budget)
  - met jeugdigen en ouders en niet over hen;
  - ontwikkelingsperspectief vaststellen;
  - integrale beoordeling en toewijzing van ondersteuning voor jeugdige en ouders.
-

Voorbeelden van outputindicatoren

- minder vertragingen in schoolloopbanen;
  - afname van het aantal voortijdig schoolverlaters;
  - minder specialistische (onderwijs-)zorg nodig;
  - afname van het aantal thuiszitters;
  - afname aantal kinderen met (dure) specialistische zorg;
  - stijging van welbevinden van leerlingen;
  - meer jongeren met een startkwalificatie;
  - minder jeugdwerkloosheid;
  - minder opvoedingsonmacht bij ouders.
-

Kengetallen

Bij kengetallen draait het om inzicht krijgen in het regionale aanbod en leerlingstromen. Op basis daarvan kunnen beleid en uitvoering worden bepaald en bijgestuurd. Per samenwerkingsverband zijn kengetallen over aantallen leerlingen en leerlingstromen beschikbaar. Deze gegevens kunnen worden aangevuld met onderwijsdata, bijvoorbeeld door per V(SO)-vestiging de aantallen leerlingen per cluster (1 t/m 4) in beeld te brengen. Tot slot kunnen natuurlijk ook scholen zelf gegevens leveren. Door het combineren van bovenstaande gegevens kunnen per samenwerkingsverband de belangrijkste kengetallen in kaart worden gebracht: Het aanbod aan (V)SO-instellingen en bovenschoolse voorzieningen; Het aantal leerlingen dat (per (V)SO-instelling) staat ingeschreven, uitgesplitst naar cluster (schooljaar 2011/12); Waar zij vandaan komen, oftewel het voedingsgebied van de instelling.

Monitoring

Een monitor voorziet de partijen tijdens de rit van sturingsinformatie en kan gebruikt worden voor een inhoudelijke verantwoording aan het einde van de rit. De resultaten geven antwoord op de basisvragen: Doen we de goede dingen? Doen we de dingen goed? Wat levert het op voor kinderen en jongeren? Om deze basisvragen gericht te beantwoorden in de monitor moet eerst het beleid van de partijen expliciet worden gemaakt. Anders gezegd: Welke activiteiten moeten bijdragen aan het bereiken van welke doelstellingen? Een analysemodel kan daarvoor behulpzaam zijn.

Met een nulmeting kan regiobreed de uitgangssituatie weer worden gegeven. Deze gegevens bieden een goede basis voor het gezamenlijke vaststellen van streefdoelen. Met jaarlijkse vervolgmetingen kan de monitor inzicht bieden in het bereik van de streefdoelen en de mate waarin de verschillende programma's en projecten hieraan bijdragen. Essentieel is dat zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande data zodat de partners niet onnodig worden belast. Veel gegevens zijn al landelijk verzameld en eenvoudig verkrijgbaar, bijvoorbeeld via: CBS Statline, Lokale jeugdspiegel, RIVM zorgatlas, DUO, Onderwijsinspectie en de VSV-verkenner. Daarnaast kan gebruik worden gemaakt van informatie die in het kader van ander onderzoek is verzameld, bijvoorbeeld van de GGD, Bureau Jeugdzorg en zorgaanbieders. Ook kan worden aangesloten bij de registraties van de verschillende organisaties (bijvoorbeeld CJG, ZAT en de afzonderlijke gemeenten). Natuurlijk kan ook aanvullende informatie worden verzameld, bijvoorbeeld door middel van consultaties (enquêtering, interviews) van jongeren zelf, ouders en professionals.

Bouwsteen 4

Inhoud

Bouwsteen 4

Inhoud

Deze bouwsteen biedt inspiratie, mogelijke opbrengsten en relevante informatie over de inhoud van het gesprek tussen gemeenten en schoolbesturen over de afstemming van Passend onderwijs en de zorg voor jeugd.

Inspiratie

De nieuwe beleidsvoornemens rond Passend onderwijs en de transitie jeugdzorg bieden zowel voor kinderen en hun gezinnen, als voor scholen en gemeenten interessante kansen voor snellere en passender ondersteuning wanneer dat nodig is. Passend onderwijs wil meer jeugdigen het onderwijs en de extra ondersteuning bieden die passen bij hun behoeften en mogelijkheden, in een zo licht mogelijke setting, door scholen in samenwerkingsverbanden daarvoor samen verantwoordelijk te maken. De transitie jeugdzorg beoogt jeugdigen en hun ouders/gezinnen zo snel en licht mogelijk te ondersteunen of hulp te bieden om het zelf weer aan te kunnen, door de zwaardere jeugdhulp (inclusief de Jeugd-GGZ, kindbescherming en jeugdreclassering) in te voegen in of toegankelijk te maken via het lokale hulpaanbod voor jeugdigen/gezinnen, onder verantwoordelijkheid van (samenwerkende) gemeenten.

Beide ontwikkelingen gaan uit van een nieuwe benadering van ondersteuning en hulp, op scholen en daarbuiten.

- Vroegtijdig ondersteunen van de eigen kracht van jeugdigen en ouders (in plaats van overnemen);
- Kijken naar mogelijkheden, kansen en oplossingen (in plaats van problemen en beperkingen);
- Importeren van ondersteuning (in plaats van verwijzen en exporteren van het kind/gezin met een probleem);
- Integraal beoordelen van meervoudige ondersteuningsbehoeften, dicht bij de signaleringsplaats (in plaats van in aparte, verre indicatiecommissies);
- Vaststellen van ondersteuningsbehoeften samen met jongeren, ouders en opvoedprofessionals (in plaats van over hun hoofden heen);
- Snel en nabij bieden van passende ondersteuning (in plaats van slagboomdiagnostiek en indicatiestelling);
- Integrale ondersteuning in/door (speciaal) onderwijs en hulpverlening in één arrangement (in plaats van specialistische hulp voor geïsoleerde problemen);
- Ondersteuningsbehoeften van kind/ouders zijn leidend (in plaats van hulpaanbod en instellingsbelangen).

De gelijke focus en ongeveer gelijktijdige fasering maken het voor gemeenten en schoolbesturen / samenwerkingsverbanden mogelijk om samen een echt afgestemde, passende en sluitende zorgstructuur voor jeugd te realiseren. Aan hen de taak om dit snel op te pakken om deze kans en uitdaging waar te maken.

Mogelijke opbrengsten

Wanneer Passend onderwijs en de decentralisatie van de jeugdzorg in samenhang worden aangepakt en uitgevoerd is er belangrijke winst te behalen voor jeugdigen en hun ouders/gezinnen en voor scholen en gemeenten.

Voor jeugdigen en ouders/gezinnen:

- Ouders (en kind) worden actief betrokken bij het bepalen van de gewenste ondersteuning;
- Er worden sneller lichtere vormen van ondersteuning geboden, gericht op het versterken van de eigen kracht;
- Ondersteuning van kind en leerkracht op school en de ondersteuning van/in het gezin zijn op elkaar afgestemd;
- Er zijn geen ingewikkelde en bureaucratische indicatietrajecten nodig om snel ondersteuning of hulp te krijgen;
- Ouders hoeven niet zelf op zoek naar een passende onderwijsplek voor hun kind of de juiste hulp voor hun kind of henzelf; dat doet de school waar zij aanmelden of het zorgteam dat hen ondersteunt;
- Kinderen en ouders worden minder vaak verwezen van de ene naar de andere instantie, maar krijgen hulp vanuit het team waarmee zij in gesprek zijn;
- De ondersteuning die zij krijgen is veel meer 'op maat' in plaats van een standaardaanbod;
- Kinderen kunnen vaker in hun eigen omgeving blijven wonen en naar school gaan, ook als ze zwaardere ondersteuning nodig hebben.

Voor scholen en hulpverleners:

- Leerkrachten en hulpverleners krijgen meer professionele ruimte;
- Professionals in de eerste lijn, zoals leerkrachten en pedagogisch medewerkers in de kinderopvang, krijgen ondersteuning vanuit de jeugdhulp bij het omgaan met gedrags- en andere opgroeiproblematiek;
- Door op school ondersteuning te bieden vanuit CJG en jeugdhulp kan bijgedragen worden aan het terugdringen van schoolverzuim en schooluitval;
- De taak van de hulpverleners zal minder scherp zijn afgegrensd, waarmee zij meer als generalist op hun vakgebied kunnen werken;
- Er ontstaat meer gezamenlijke verantwoordelijkheid van een multidisciplinair team voor een kind/gezin in plaats van afschuifgedrag en er alleen voor staan;
- Scholen en hulpverleners kunnen creatiever zijn in het vinden van passende, lichte en integrale oplossingen voor kinderen/gezinnen;
- De bureaucratische last rond indicaties en verwijzingen zal voor hen sterk verminderen;
- Door de inzet van gespecialiseerde jeugdhulp kan de afstroom naar onderwijs op een lager niveau en de uitstroom naar het (voortgezet) speciaal onderwijs worden beperkt.

Informatie***Waarover gaat het op overeenstemming gerichte overleg?***

Met de wetgeving rond Passend onderwijs en de concept-Jeugdwet zijn gemeenten en schoolbesturen / samenwerkingsverbanden op termijn verplicht op overeenstemming gericht overleg te voeren over enerzijds het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en anderzijds het gemeentelijke plan voor de jeugdhulp.

Daarmee staat de afstemming van de zorg in en om de school met de lokale (en regionale) zorgstructuur voor jeugdigen en gezinnen nog prominenter op de agenda van het overleg tussen schoolbesturen en gemeenten, of dat nu in het kader van OOGO, LEA of REA wordt gevoerd. Binnen dit thema kunnen de volgende agendapunten ter tafel komen.

1. Samenhang in de ondersteunings- en hulpstructuur voor jeugd en gezinnen, in scholen en gemeente;
2. De overgangen van 0-4 (kinderopvang en jeugdgezondheidszorg) naar PO, van PO naar VO, van VMBO naar MBO;
3. Passend onderwijs en thuiszitters (leerplicht en zorgplicht);
4. Mogelijke gevolgen van Passend onderwijs voor leerlingenvervoer;
5. Mogelijke gevolgen van Passend onderwijs voor onderwijshuisvesting;
6. Aansluiting Passend onderwijs en de onderkant van de arbeidsmarkt.

Samenhang in de ondersteunings- en hulpstructuur voor jeugd en gezinnen, in scholen en gemeente

De bij 'inspiratie' genoemde uitgangspunten en de beoogde resultaten vragen om een heldere en effectieve structuur voor ondersteuning en hulp voor jeugdigen en gezinnen die extra begeleiding nodig hebben.

Bij de inrichting van de ondersteuningsstructuur in het onderwijs behoort het ondersteuningsprofiel van scholen. In het ondersteuningsprofiel van de school wordt in ieder geval aangegeven wat de expertise is van het (ondersteunings)team voor wat betreft preventieve en (licht) curatieve interventies en hoe die zichtbaar worden in de onderwijsorganisatie van de school. Ook wordt aangegeven hoe de specifieke expertise van samenwerkende scholen wordt benut, met welke ketenpartners wordt samengewerkt en welke afspraken zijn gemaakt met de gemeente over de uitvoering van jeugdgerelateerde zorgtaken.

Die ondersteuningsstructuur is gecentreerd rond de belangrijkste leefdomeinen van kinderen, waar professionals jeugdigen (en hun ouders) regelmatig zien. Daar bestaat immers het beste zicht op de ondersteuningsbehoeften van jeugdigen en hun gezinnen. Dat zijn met name scholen, kinderopvang en consultatiebureaus. In het kader van deze notitie gaan we vooral in op de ondersteuningsstructuur in en om scholen.

In een goede en sluitende zorgstructuur zijn de volgende onderdelen goed geregeld en van hoge kwaliteit:

1. Preventie en basisondersteuning;
2. Signalering;
3. Integrale beoordeling en analyse;
4. Integraal arrangeren en toewijzen van extra ondersteuning in het onderwijs en jeugdhulp;

5. Bieden van extra ondersteuning in het onderwijs, jeugdhulp en/of gezinsondersteuning. Daarbij is het belangrijk dat de lichte ondersteuning snel in en om de scholen ingezet kan worden, wat vraagt om korte lijnen en nabijheid van voorzieningen (bijv. op wijkniveau). Daarnaast zal de specialistische expertise uit (speciaal) onderwijs en jeugdhulp op gemeentelijk of regionaal niveau beschikbaar moeten zijn en op maat toegevoegd (ingevlogen) moeten kunnen worden op of rond de scholen.

Preventie en basisondersteuning

Fundament hiervan is dat het onderwijs, de kinderopvang, buitenschoolse opvang en andere pedagogische voorzieningen hun pedagogische en educatieve kerntaak op een hoog kwaliteitsniveau uitvoeren, met aandacht voor verschillen tussen jeugdigen. Alle scholen in een samenwerkingsverband moeten een gezamenlijk vastgesteld pakket aan 'basisondersteuning' bieden. Daarnaast wordt in scholen (en kinderopvang) en in wijken een samenhangend pakket van preventieve activiteiten, ondersteuning of programma's aangeboden voor alle jeugdigen en hun ouders, passend bij de behoeften van die wijk. Deze programma's beogen de gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen en ondersteuning van ouders bij hun opvoedtaak.

Fundament hiervan is dat het onderwijs, maar ook de kinderopvang, buitenschoolse opvang en andere pedagogische voorzieningen, de opdracht heeft om hun pedagogische en educatieve kerntaak op een hoog kwaliteitsniveau uit te voeren. Het kunnen inspelen op de verschillen tussen kinderen en het kunnen differentiëren op maat maken hier deel van uit.

Daarbovenop worden in scholen (en kinderopvang, door scholen zelf of door lokale instellingen, preventieve activiteiten of programma's aangeboden voor jeugdigen, gericht op een gezonde en veilige ontwikkeling (denk aan: sociale vaardigheden, gezonde leefstijl, weerbaarheid, veilig verkeersgedrag, omgaan met vuurwerk, over sommige problemen moet je praten, preventie van verslaving, enz.

Daarnaast worden in gemeenten ook andere activiteiten voor kinderen aangeboden, gericht op een positieve ontwikkeling, zoals het kinder- en jeugdwerk, buurtwerk, sportverenigingen, enz.

Ook voor ouders worden in gemeenten, wijken of via het CJG laagdrempelige activiteiten en ondersteuningsmogelijkheden geboden, om hen te steunen bij hun opvoedtaak. Denk aan inloopspreekuren, thema-bijeenkomsten, online opvoedadviezen, vraagbaak bij opgroei- en opvoedvragen, enz.

Het gesprek tussen schoolbesturen en gemeenten zal er over gaan hoe deze basisondersteuning en preventieve activiteiten goed afgestemd en zo efficiënt mogelijk ingezet kunnen worden; op welke plaatsen, wie zijn uitvoerders, wie stuurt aan, wie betaalt, wie monitort en waarop, enz.

Signalering

Signaleerders in scholen, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, enz. moeten beschikken over de kennis, vaardigheden en attitude om bij jeugdigen én ouders te signaleren dat zich mogelijk belemmeringen in de ontwikkeling voordoen en welke extra ondersteuning vanuit onderwijs, welzijn, veiligheid of hulpverlening daarbij gewenst of noodzakelijk is. Zij moeten ook in staat zijn deze signalen op een positieve en gelijkwaardige wijze te bespreken met de jeugdige en/of de ouders. Als hun eigen aanpak onvoldoende resultaat oplevert, moeten zij ook weten wanneer, waar en hoe zij deze signalen met anderen kunnen delen om zo nodig extra ondersteuning in te schakelen.

De belangrijkste signaleerders van belemmeringen in de ontwikkeling van jeugdigen en de noodzaak van extra ondersteuning zijn: jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen, pedagogisch medewerkers in de kinderopvang en leraren en zorgcoördinatoren in het onderwijs. Daarnaast zijn er ook andere signaleerders, zoals de kraamzorg, verloskundigen, welzijns- en buurtwerkers, politie, sport- en ontspanningsverenigingen, enz. Zij allen, maar zeker de belangrijkste signaleerders, moeten over de kennis, vaardigheden en attitude beschikken om bij jeugdigen en ouders te signaleren dat zich mogelijk belemmeringen in de ontwikkeling voordoen en welke extra ondersteuning vanuit onderwijs, welzijn, veiligheid of zorg daarbij gewenst of noodzakelijk is.

Zij moeten vervolgens in staat zijn deze signalen op een positieve en gelijkwaardige wijze te bespreken met de jeugdige en/of de ouders.

Daarnaast moeten zij de signalen zo nodig ook delen met andere – bij het kind of gezin betrokken – collega's of een interne begeleider en zo nodig passende ondersteuning voor jeugdige, ouders of professionele opvoeder inschakelen.

Zij moeten voorts in staat zijn om hun eigen aanpak in de school aan te passen aan de speciale behoeften van de betreffende leerling, eventueel met ondersteuning of adviezen van anderen in of buiten de school.

Wanneer dat alles onvoldoende resultaat heeft voor het kind/gezin of wanneer de signalen complex of onduidelijk zijn, moeten zij de signalen kunnen en willen voorleggen aan een interdisciplinair team (bijv. het zorgteam, ZAT of CJG).

Integrale beoordeling en analyse

De multidisciplinaire beoordeling van meer complexe of onduidelijke signalen en het vaststellen van de ondersteuningsbehoeften en hulpvragen van een kind/gezin gebeuren zo dicht mogelijk bij de belangrijkste signaleringsplaatsen; kinderopvang en jeugdgezondheidszorg (0-4) en het onderwijs (4-18/23). Denk aan zorgteams/ZAT's of andere multidisciplinaire casusoverleggen op scholen of in de kinderopvang, waarin CJG-functies voor het inschakelen van jeugdhulp en de toelaatbaarheid voor het speciaal onderwijs zijn opgenomen.

Om een integrale analyse te kunnen maken van de ondersteuningsbehoeften van de jeugdige, de ouders en de professionele opvoeders op school zijn partijen nodig die expertise hebben op het gebied van onderwijs en opvoed- en opgroei-ondersteuning. Afhankelijk van de signalen of ondersteuningsvraag kunnen de benodigde experts worden uitgenodigd deel te nemen.

Bij dit analysegesprek zijn ook de ouders, de jeugdige zelf en de leerkracht of mentor aanwezig. De besprekingen worden professioneel gevoerd, op basis van vooraf verzamelde informatie en aan de hand van een helder bespreekformat waarin de ondersteuningsbehoeften op basis van een analyse van de mogelijkheden en belemmeringen bij jeugdige/gezin/omgeving duidelijk worden vastgesteld.

De beoordeling van de meer complexe of onduidelijke signalen en het vaststellen van de onderwijs- en ondersteunings-behoeften van een kind in zijn context gebeuren zo dicht mogelijk bij de belangrijkste signaleringsplaats. Voor 0-4 jarigen zijn dat de kinderopvang en de jeugdgezondheidszorg, voor 4 – 12 jarigen het basisonderwijs en voor 12 – 18 jarigen het voortgezet onderwijs.

Om een integrale beoordeling of analyse te kunnen maken van de ondersteuningsbehoeften van de jeugdige, de ouders/het gezin en de professionele opvoeders op school zijn in het multidisciplinaire team in elk geval de volgende partners nodig: de intern begeleider/zorgcoördinator van de school (die als voorzitter optreedt),

de jeugdverpleegkundige/jeugdarts, de schoolmaatschappelijk werker en een pedagogisch (onderwijskundig) expert ten behoeve van de extra onderwijsondersteuning.

Afhankelijk van de signalen of ondersteuningsvraag kunnen andere partners worden uitgenodigd deel te nemen (vrije stoelen). Dat kunnen partners zijn, die de jeugdige of het gezin ook goed kennen (zoals bijv. de buitenschoolse opvang, buurtwerkers, enz.) of partners die op grond van hun specifieke expertise of ondersteuningsmogelijkheden worden gevraagd (zoals bijv. een orthopedagoog, de jeugd-GGZ, expert uit het speciaal onderwijs, leerplichtambtenaar, enz.).

Bij dit beoordelingsgesprek zijn ook de ouders en de verantwoordelijke leerkracht of mentor aanwezig.

De besprekingen worden professioneel uitgevoerd, op basis van vooraf verzamelde informatie en aan de hand van een helder bespreekformat waarin de ondersteuningsbehoeften op basis van een analyse van de mogelijkheden en belemmeringen bij kind/gezin/omgeving, duidelijk worden vastgesteld.

Integraal arrangeren en toewijzen van extra ondersteuning in het onderwijs en jeugdhulp

Deze gezamenlijke analyse van de ondersteuningsbehoeften resulteert in een plan van aanpak. Daarin staat beschreven welke ondersteuning en hulp, binnen het onderwijs en daarbuiten, geboden worden aan kind, gezin en leerkracht. Die ondersteuning is bij voorkeur zo licht mogelijk en gericht op het versterken van de eigen kracht. De extra ondersteuning of jeugdhulp moet snel kunnen worden gearrangeerd, zonder bureaucratische indicatieprocedures. Voor alle vormen van onderwijsondersteuning die de basisondersteuning overstijgt, hanteert het Referentiekader van de sectorraden het begrip 'extra onderwijsondersteuning'. De manier waarop de toewijzing van extra onderwijsondersteuning wordt uitgevoerd, wordt niet in de wet voorgeschreven. Wel moet het samenwerkingsverband voor de inzet van lichte (SBO en vanaf 2015-2016 ook voor LWOO/PRO) en zware ondersteuning (SO/VSO) een toelaatbaarheidsverklaring afgeven. Daarbij geldt de verplichting dat aan één of meer deskundigen advies wordt gevraagd. Bij Algemene Maatregel van Bestuur zal worden geregeld, welke deskundigheid er hiervoor (minimaal) aanwezig moet zijn. In het ondersteuningsplan beschrijft het samenwerkingsverband de procedures en criteria op grond waarvan een leerling in het SBO of (V)SO geplaatst kan worden.

Ook voor de jeugdhulp zijn gemeenten straks vrij om zelf te bepalen hoe de toeleiding naar de laagdrempelige en herkenbare jeugdhulp gaat verlopen, evenals voor de toeleiding naar het gedwongen kader (kinderbescherming en jeugdreclassering). De concept-Jeugdwet stelt dat in het multidisciplinaire overleg, met ouders/jeugdige, op basis van de hulpvraag bepaald zal worden welke eigen kracht er ingezet kan worden en welke aanvullende ondersteuning of hulp er eventueel nodig is en dat daar niet persé het etiket CJG op hoeft te staan. Naar verwachting zal in toenemende mate vanuit het inlooppunt of het zorgteam/ZAT van de school direct ondersteuning worden geboden waarvoor nu nog een indicatie of doorverwijzing nodig is.

Naast jeugdigen en hun ouders worden ook professionals in kinderopvang en onderwijs zoveel mogelijk direct met advies en ondersteuning geholpen bij het uitvoeren van hun opvoedtaken. Bij complexere vragen zal op het juiste moment specifieke expertise binnengehaald worden om een passend aanbod te ontwerpen.

Deze gezamenlijke analyse van de ondersteuningsbehoeften resulteert in een plan van aanpak op maat met betrekking tot de benodigde ondersteuning en hulp, binnen het onderwijs en daarbuiten, voor kind, gezin en leerkracht (arrangement), de uitvoerders daarvan, de termijnen, de coördinatie van de ondersteuning en de evaluatie ervan.

Zowel Passend onderwijs als de concept-Jeugdwet koersen daarbij op het loslaten van lange, stigmatiserende en bureaucratische indicatieprocedures. De extra ondersteuning of jeugdhulp moet snel kunnen worden gearrangeerd of toegewezen.

Voor leerlingen die behoefte hebben aan meer ondersteuning dan de school in de basis kan bieden, maar toelating tot het speciaal (basis)onderwijs niet aan de orde is, kan het samenwerkingsverband ondersteuning arrangeren; welke ondersteuning is beschikbaar, wat zijn daarvan de kosten en hoe worden die vergoed. Voor de inzet van lichte (SBO en vanaf 2015-2016 ook voor LWOO/PRO) en zware ondersteuning (SO/VSO) moet het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidsverklaring afgeven. De manier waarop de toewijzing van extra ondersteuning wordt uitgevoerd, wordt niet in de wet voorgeschreven; het samenwerkingsverband kan zelf kiezen voor een vorm. In het ondersteuningsplan worden de procedures en criteria beschreven op grond waarvan een leerling in het SBO of (V)SO geplaatst kan worden. Het samenwerkingsverband heeft de taak te bepalen of een leerling aan de gestelde criteria voldoet en toelaatbaar is tot het SBO(LWOO/PRO) of (V)SO. Daarbij geldt de verplichting dat het samenwerkingsverband aan één of meer deskundigen (in commissieverband of anderszins) advies vraagt over de eventuele toelaatbaarheid van een leerling. Bij Algemene Maatregel van Bestuur zal worden geregeld welke deskundigheid er hiervoor (minimaal) aanwezig moet zijn. Het regeerakkoord van kabinet Rutte II heeft aangekondigd dat het leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en het praktijkonderwijs (PRO) doelmatiger worden en vanaf 2015-2016 gaan vallen onder het gebudgetteerde stelsel van samenwerkingsverbanden voor Passend onderwijs.

De wetgeving Passend onderwijs schrijft ook voor dat de inzet van ondersteuning in het onderwijs moet beter worden afgestemd op de inzet vanuit andere sectoren in het jeugddomein, zoals de jeugdhulp, de WMO-zorg en de arbeidsmarkt. Dat vraagt om het al genoemde multidisciplinaire overleg, De wet noemt daarbij het zorgadvisteam (ZAT) als voorbeeld van een goede afstemming tussen professionals van verschillende sectoren rondom een leerling die vanuit meerdere sectoren ondersteuning nodig heeft. Daarin kunnen bijvoorbeeld het onderwijs, de gemeente (leerplicht en GGD), de geestelijke gezondheidszorg en de jeugdhulp deelnemen. In het primair onderwijs zal dit vaker het zorgteam op schoolniveau zijn, maar ook kan het een ander goed aan de scholen verbonden multidisciplinair overleg vanuit het CJG zijn.

Voor de jeugdhulp zijn gemeenten straks vrij om zelf de organisatorische invulling van de toegang tot de laagdrempelige en herkenbare jeugdhulp te bepalen, maar ook voor de toeleiding naar het gedwongen kader (kinderbescherming en jeugdreclassering). Daar hoeft niet persé het etiket CJG op te staan. De nieuwe Jeugdwet stelt dat in het multidisciplinaire overleg, met ouders/jeugdige, op basis van de hulpvraag bepaald zal worden welke eigen kracht er ingezet kan worden en welke aanvullende ondersteuning of hulp er eventueel nodig is. Naar verwachting zal in toenemende mate vanuit het inlooppunt of de school direct ondersteuning worden geboden waarvoor nu nog een indicatie of doorverwijzing nodig is. Naast jeugdigen en hun ouders worden ook professionals in kinderopvang en onderwijs zoveel mogelijk direct met advies en ondersteuning geholpen bij het uitvoeren van hun

opvoedingstaken. Bij complexere vragen zal op het juiste moment specifieke expertise binnengehaald worden om een passend aanbod te ontwerpen. Sleutel daarvoor wordt gezocht in de competenties van de hulpverleners. Die worden in samenwerking met relevante partijen nader uitgewerkt. De criteria en procedures voor de toeleiding moet worden vastgelegd in het jeugdhulpplan.

Het is daarom van belang dat zowel iemand namens het samenwerkingsverband als iemand, die namens de gemeente bevoegd wordt geacht, deel uitmaakt van het multidisciplinaire overleg om de passende ondersteuning of hulp toe te kunnen wijzen. Wanneer meer specialistische onderwijsondersteuning of jeugdhulp nodig is, zal voor observatie, onderzoek, beoordeling, toewijzing en uitvoering van de passende ondersteuning snel een beroep gedaan moeten kunnen worden op regionaal samenwerkende experts uit speciaal onderwijs en jeugdhulp. Ook dan wordt zo veel mogelijk in het (versterkte) multidisciplinaire team besloten over een passend arrangement.

Bieden van extra ondersteuning in het onderwijs, jeugdhulp en/of gezinsondersteuning

In het plan van aanpak is beschreven welke ondersteuning nodig is en door wie die geboden kan worden. Meestal is sprake van een integraal arrangement: ondersteuning voor de jeugdige, voor de ouders/het gezin en voor de leerkracht of mentor. Het streven is om die ondersteuning zo licht en dichtbij mogelijk te laten zijn en in belangrijke mate te laten uitvoeren door een van de deelnemers aan de multidisciplinaire bespreking of iemand uit het samenwerkingsverband, CJG of wijkteam, bij voorkeur in de school of in de thuissituatie. De extra ondersteuning, gerelateerd aan het onderwijs, zal voor een belangrijk deel bestaan uit expertise en (tussen)voorzieningen die door het samenwerkingsverband georganiseerd worden. De ondersteuning vanuit de jeugdhulp is in eerste instantie gericht op het versterken van de eigen kracht en het benutten van het sociale netwerk van de ouders/het gezin. Zo nodig bestaat die ondersteuning uit een combi van (speciale) onderwijsondersteuning en hulp aan de jeugdige en/of de ouders/het gezin.

De voor die casus meest relevante ondersteuner wordt aangewezen als casusverantwoordelijke. Deze persoon houdt zicht op de voortgang van de afgesproken acties, koppelt dit terug naar ouders, school en relevante anderen en spreekt betrokkenen desnoods aan op het nakomen van afspraken.

Slechts in uitzonderlijke situaties zal besloten worden het kind te verplaatsen naar een andere school, SBO of SO of de ouders met drang / dwang naar de hulpverlening te leiden of tot uithuisplaatsing over te gaan.

Voor complexe problematieken is het verstandig integrale onderwijs-zorg arrangementen te ontwikkelen. Zo is er in veel regio's ervaring opgedaan met een gecombineerde aanpak onderwijs/jeugdzorg voor opvangvoorzieningen. Het is van belang in deze om bij de voorbereiding van bestuurlijke afspraken op dit vlak de inhoudelijke expertise van de jeugdzorgpartners te betrekken.

Het moge duidelijk zijn dat op elk van deze vijf terreinen sterke raakvlakken bestaan tussen de taken van gemeenten en die van schoolbesturen/samenwerkingsverbanden. De schoolbesturen leggen hun visie en afspraken vast in het Ondersteuningsplan en de gemeente(n) leggen dat vast in de Visienotitie en het Plan van Aanpak Jeugdhulp. In het OOGO stemmen zij dit optimaal op elkaar af.

De overgangen van 0-4 (kinderopvang en jeugdgezondheidszorg) naar PO, van PO naar VO, van VMBO naar MBO

Juist voor kinderen met extra ondersteuningsbehoeften zijn een doorgaande pedagogische lijn en continuïteit in de ondersteuning van kind en gezin van groot belang. Dat vraagt onder meer om een effectieve overdracht van informatie over de ontwikkelingsmogelijkheden en beperkingen van het kind van de voorschoolse voorzieningen naar de basisschool en van de basisschool naar het voortgezet onderwijs en van het VO naar het middelbaar beroepsonderwijs.

Dat was altijd al zo, maar met Passend onderwijs is dat belang nog groter geworden. Met de zorgplicht voor scholen is het immers voor scholen nog belangrijker dan voorheen om te weten wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van kinderen zijn als ouders hun kind aanmelden bij een school.

Naast de overgang van kinderopvang naar primair onderwijs is ook de preventieve overdracht van relevante signalen en informatie vanuit de jeugdgezondheidszorg naar basisscholen bijzonder van belang. Nu komt die informatie meestal pas op tafel als de school signaleert dat er belemmeringen zijn en het kind in zorgteam of ZAT besproken wordt. Met die preventieve informatieoverdracht kan tijdiger passender ondersteuning worden geboden. Vanuit beide trajecten is de aandacht veel sterker dan voorheen gericht op de rol van de jeugdige en de ouders zelf rond die overgangen.

Ook de overgangen van PO naar VO en van VO naar MBO vragen in Passend onderwijs om extra aandacht. Voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is het extra van belang dat er continuïteit bestaat in de begeleiding die zij krijgen. Bij die overgangen is het voor hen van belang dat er naast een doorgaande *leerlijn* ook een doorgaande *ondersteuningslijn* bestaat. Het gaat op die overgangsmomenten vooral om goede overdracht van informatie en handelingsgerichte adviezen over de situatie en de benodigde ondersteuning van de leerling. Daarmee kan beter en sneller beoordeeld worden op welke school en met welke ondersteuning voor die leerling het meest passende onderwijsarrangement geboden kan worden. Met een doorgaande zorglijn wordt voorkomen dat kennis en ervaring rond een leerling verloren gaat bij de overstap naar een nieuwe school. Een goede doorgaande zorglijn bevordert daarmee de efficiëntie van werken, waardoor verergering van problemen, 'thuiszitten' en voortijdige schooluitval zo veel mogelijk voorkomen kunnen worden. Het realiseren van die doorgaande zorglijn is een gezamenlijke opdracht voor leerlingen, ouders, scholen, hulpverleningsorganisaties en gemeenten. Elk van deze partners heeft daarin eigen taken.

Passend onderwijs en thuiszitters (leerplicht en zorgplicht)

Passend onderwijs heeft tot doel het 'thuiszitten' uit te bannen. Alle kinderen verdienen een plek in het onderwijs. Daarom moet voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs een zo passend mogelijk onderwijsprogramma worden geboden. De zorgplicht voor bevoegde gezagsorganen moet hier waarborgen voor bieden. Het begrip zorgplicht wordt in dit verband gebruikt om aan te geven dat het bevoegd gezag er voor verantwoordelijk is dat een leerling die extra ondersteuning behoeft en die zich bij de school aanmeldt een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgt; op de eigen school of op een andere school.

Er zijn in de wet echter ook gronden omschreven op basis waarvan scholen (zowel regulier als speciaal onderwijs) kunnen besluiten een leerling niet toe te laten. Daarmee ontstaat

bezorgdheid over het risico dat met Passend onderwijs nog steeds leerlingen thuis zullen komen te zitten.

Wel brengt de zorgplicht met zich mee dat, wanneer een school besluit een kind niet toe te laten, een plaats op een andere school dient te worden aangeboden, waarbij rekening moet worden gehouden met de ondersteuningsbehoefte van het kind. Ook voert de school hierover overleg met de ouders.

Het voorkomen van 'thuiszitten' vraagt om een goede samenwerking en maatwerk, waarbij de leerling centraal staat en waarbij ouders niet langer van het kastje naar de muur worden gestuurd. Door een goede multidisciplinaire analyse (door scholen en hulpverleningspartners) van de kansen en belemmeringen bij een leerling en zijn omgeving kan een passend arrangement worden geboden van onderwijs, ondersteuning en hulp voor de leerling, ouders en leerkracht. Wanneer dit consequent wordt uitgevoerd zal er voor elk kind een passende onderwijsplek gevonden kunnen worden, zo is de verwachting van de wetgever. Het tegengaan van 'thuiszitten' vraagt dus nadrukkelijk om nauwe samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen en de instellingen voor jeugdhulp en opvoedondersteuning.

Mogelijke gevolgen van Passend onderwijs voor leerlingenvervoer

Wat Passend onderwijs gaat betekenen voor het leerlingenvervoer is sterk lokaal bepaald en valt vooraf slecht in te schatten. De duidelijkste verandering is dat een VSO-plaatsing niet meer automatisch recht geeft op leerlingenvervoer. Alleen als een leerling door een beperking niet in staat is om zelfstandig te reizen, kan aanspraak worden gemaakt op leerlingenvervoer. Wie dat bepaalt en op basis waarvan is niet in de wet vastgelegd en is daarmee overgelaten aan gemeenten, in samenspraak met schoolbesturen.

Daarnaast zou het zo kunnen zijn dat ... :

- ... er minder leerlingen naar het SO gaan en er daardoor minder leerlingenvervoer naar het SO nodig is ...
- ... meer kinderen 'thuisnabij' onderwijs en ondersteuning krijgen en er daardoor minder leerlingenvervoer nodig is ...
- ... scholen zich meer 'specialiseren' op hun ondersteuningsprofiel, waardoor er meer leerlingenvervoer nodig is ...

De VNG adviseert gemeenten om het leerlingenvervoer ook bij het op overeenstemming gericht overleg ter sprake te brengen, zodat onderwijs, ondersteuning, huisvesting en vervoer beter in hun samenhang besproken kunnen worden.

Mogelijke gevolgen van Passend onderwijs voor onderwijshuisvesting

De Wet geeft geen helderheid over de gevolgen van Passend onderwijs voor de onderwijshuisvesting. Er is daarom geen juridische grond voor gemeenten om hun verordeningen aan te passen. De mogelijke gevolgen kunnen lokaal sterk verschillen en zijn vooraf moeilijk in te schatten.

Het zou zo kunnen zijn dat ... :

- ... SO-scholen krimpen (bijvoorbeeld als gevolg van de verevening) en er mogelijk leegstand optreedt ...
- ... het regulier onderwijs groeit, waardoor daar meer ruimte nodig is ...
- ... meer scholen toegankelijk gemaakt moeten worden voor leerlingen met fysieke beperkingen ...
- ... nieuwe 'tussenvoorzieningen' specifieke eisen stellen aan ruimtes in de school ...
- ... extra voorzieningen nodig zijn in scholen wanneer jeugdzorg meer in scholen zelf actief is ...
- ... er meer voorzieningen nodig zijn voor meer gedifferentieerd lesgeven ...
- ... er behoefte is aan flexibeler bouwen, niet alleen wat betreft aantal leerlingen (krimp) maar ook kwalitatief (wat is nodig om leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften goed onderwijs te bieden?) ...
- ... er naast traditionele klasklokken meer behoefte is aan andere ruimtes (spreekkamers, flexplekken, kleinere of juist grotere lokalen, flexibele ruimtes, enz.) ...

De VNG adviseert gemeenten de onderwijshuisvesting ook bij het op overeenstemming gericht overleg ter sprake te brengen, zodat onderwijs, ondersteuning, huisvesting en vervoer beter in hun samenhang besproken kunnen worden.

Aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.

Een goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt is van essentieel belang voor alle jongeren. Voor een groep jongeren is extra coördinatie nodig waar het gaat om de overgang van school naar werk. Door het Actieplan Jeugdwerkloosheid is de samenhang en infrastructuur tussen onderwijs en de arbeidsmarkt versterkt. Nieuwe projecten en ondersteuningsinstrumenten zijn ontstaan.

De komende jaren neemt het belang van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt toe. Enerzijds dreigen er grote tekorten op de arbeidsmarkt aan hoger opgeleiden en aan beroepsbeoefenaren met bepaalde kwalificaties (zoals een opleiding in de zorg, een technische opleiding, mensen met een financiële achtergrond). Anderzijds dreigt een groot aantal jongeren buiten de boot te vallen wanneer ze niet minimaal het niveau van de startkwalificatie weten te bereiken.

Met het al lopende programma 'aanval op de schooluitval' wordt er alles aan gedaan om jongeren een startkwalificatie te laten halen. Aanvullend hierop worden scholen voor (v) mbo gestimuleerd om plusvoorzieningen in te richten, waarbij de combinatie van onderwijs, zorg en arbeidstoeleiding moet voorkomen dat overbelaste jongeren de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt mislopen.

Documenten en websites

Documenten en websites

Nuttige documenten

Over passend onderwijs:

• Referentiekader Passend onderwijs	PO-VO-raden	in bewerking
• Invoeringsprogramma Passend onderwijs 2012 – 2014	PO Raad	2012
• Tijpad invoering Passend onderwijs	VO-raad	2012
• Model ondersteuningsplan	VO-raad	2012
• Voorpublicatie model ondersteuningsplan	PO-Raad	2012
• Ondersteunende vragen mbt ondersteuningsplan	VO-raad	2012
• Startnotitie Passend onderwijs	K2	augustus 2012
• Factsheet Passend onderwijs MBO	MBO-raad	juni 2012

Over decentralisatie van de jeugdzorg / concept-Jeugdwet:

• Spoorboekje Transitie Jeugdzorg	Transitiebureau	september 2012
• Nieuwe wegen voor oude waarden	van Beekveld & Terpstra	juni 2012
• Factsheet stelselwijziging Jeugd	VWS/VenJ,VNG,IPO	maart 2012
• Transitie jeugdzorg in stappen	VNG	februari 2012

Over andere decentralisaties met betrekking tot Jeugd:

• Stappenplan Begeleiding in de WMO	Transitiebureau	juli 2012
• Factsheet samenhang decentralisaties	VNG	april 2012
• Routekaart decentralisatie in het sociale domein	Divosa en Radar	november 2011
• Stappenplan transitie AWBZ-begeleiding naar WMO	Berenschot	november 2011
• Verkenning naar AWBZ-begeleiding in het onderwijs	Deloitte	november 2011

Over de afstemming tussen onderwijsondersteuning en gemeentelijke jeugdhulp:

• Samen sterk voor jonge kinderen met ontwikkelingsproblemen	VGN/MEE iov VWS	juli 2012
• De piramide van onderwijs-zorg	Altra	15 mei 2012
• Werkmodel integrale aansluiting VO	NJI	mei 2012
• Handreiking Integrale zorg	GGZ-NI/JZ-NI/VGN/LECSO	januari 2012

Over de samenwerking tussen gemeenten onderling en met schoolbesturen:

• Grip op samenwerken	VNG	november 2012
• De LEA van drie naar vier kolommen	Oberon	juni 2012
• Gemeenten en samenwerkingsverbanden VO	NJI	april 2012

- Een goed begin is het halve werk; over preventieve samenwerking van de Jeugd-GGZ met onderwijs en gemeenten GGZ Nederland december 2011
- Regionale verkenningen. Handreiking voor gemeenten en voortgezet onderwijs (LEA/REA) Oberon april 2010

Nuttige websites

www.poraad.nl/content/passend-onderwijs

Informatie voor schoolbesturen en coördinatoren van samenwerkingsverbanden en professionals in het primair- en speciaal onderwijs over Passend onderwijs voor PO en SO, inclusief referentiekader en ondersteuningsaanbod

---

www.vo-raad.nl/dossiers/passend-onderwijs

Informatie voor schoolbesturen en coördinatoren van samenwerkingsverbanden en professionals in het voortgezet onderwijs over Passend onderwijs voor V(S)O en Steunpunt Passend Onderwijs VO

---

www.mboraad.nl/?dossier/13522/Passend+Onderwijs.aspx

Informatie voor bestuurders en professionals in MBO-instellingen over Passend onderwijs en de betekenis daarvan voor het middelbaar beroepsonderwijs

---

www.vng.nl/onderwerpenindex/onderwijs/passend-onderwijs

Informatie voor bestuurders en beleidsmedewerkers van gemeenten over Passend onderwijs en de standpunten van de VNG daarover

---

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs

Informatie voor alle betrokkenen over doelen, uitwerking en wetgeving Passend onderwijs en ondersteuning door het Ministerie van OCW

---

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdzorg/nieuw-stelsel-zorg-voor-de-jeugd

Informatie voor alle betrokkenen over transitie jeugdzorg, doelen en uitwerking van concept Jeugdwet door het Ministerie van VWS

---

www.voordejeugd.nl

Informatie voor gemeenten en andere geïnteresseerden over ontwikkelingen met betrekking tot de stelselwijziging Jeugd en ondersteuning door Transitiebureau Jeugd

---

www.zat.nl

Informatie voor gemeenten, bestuurders en professionals in onderwijs en jeugdzorg over de interdisciplinaire samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg in PO, VO, MBO en SO

---

www.nji.nl

Informatie voor professionals in de jeugdsector over jeugdbeleid en de praktijk van hulp en ondersteuning voor de jeugd

---

www.passendonderwijs.nl

Informatie over de actualiteit met betrekking tot Passend onderwijs; website, nieuwsbrief en helpdesk

---

www.steunpuntpassendonderwijs.nl

Informatie voor ouders van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte over Passend onderwijs, door samenwerkende organisaties Balans, CG-Raad en Platform VG

---

www.delokaleeducatieveagenda.nl

Informatie voor gemeenten en schoolbesturen over proces en inhoud van de Lokale Educatieve Agenda en ondersteuningsmogelijkheden voor gemeenten

---

www.leraar24.nl/dossier/2859

Informatie en korte filmpjes (interviews) voor leraren over Passend onderwijs en wat dat voor hen kan betekenen, met voorbeelden van materialen

---

www.aanvalopschooluitval.nl

Informatie over de aanpak en ontwikkelingen van voortijdig schoolverlaten (VSV).

Colofon

In opdracht van

VO-raad, PO-Raad en VNG

Mogelijk gemaakt door

Ministeries van OCW en VWS

Tekst

Oberon:

Miriam Walraven en Michiel van der Grinten

Nji:

Chaja Deen en Marij Bosdriesz

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Coverfoto

De Nationale Beeldbank / Pepino Uva

Copyright

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits de bron daarbij correct en duidelijk wordt vermeld.

